

Vliv nových médií na děti a mládež

Milan Vích

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Milan VÍCH**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Téma práce: **Vliv nových médií na děti a mládež**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

Vymezení pojmů, členění, historie

Analýza současného stavu -- bezpečnost, projekty

II. Praktická část

Zpracování výzkumu -- metodika, cíl

Realizace a vyhodnocení výzkumu

Shrnutí výsledků výzkumu a stanovení závěrů

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

McLuhan, M. Jak rozumět médiím. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0296-2

Eriksen, T. H. Tyranie okamžiku. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-185-2

Bystřický, J. Mucha, I. K filozofii médií. Praha: Vydavatelství 999, 2007. ISBN 978-80-86391-23-6

Giddens, A. Sociologie, Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4

Bělohradský, V., Bočák M., Bystřický, J. Média dnes. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3

Disman, M. Jak se vyrábí sociologická znalost -- Příručka pro uživatele. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 978-80-246-0139-7

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 4.5.2010

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou vlivu nových ICT médií na mladou generaci. Práce je rozčleněna do dvou částí. V teoretické části jsou definovány a vysvětleny základní pojmy z oblasti médií se zřetelem na internet, sociální sítě a jejich bezpečnost. Praktická část obsahuje informace o výzkumu zaměřeném na schopnost dětí a mladých lidí akceptovat rizika internetové komunikace a přizpůsobit tomu své virtuální projevy, s následným rozbohem a prezentací výsledků. V komplexu práce obsahuje informace motivující ke změnám běžných návyků v současné rodině s cílem snížit ohrožení mladé generace.

Klíčová slova: média, informační a komunikační technologie, internet, sociální sítě, kyberprostor, rizika, bezpečnost na internetu.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with influence of new ICT media on young generation. The thesis is divided into two parts. In the theoretic part are defined and explained basic terms connected with the sphere of media, with an eye on the internet, social nets and their security. The practical part includes information about the research focused on the children's ability to accept risks of the internet communication and to adapt their virtual manners to it. It is followed by the analysis and the presentation of results. The complex of my thesis includes information motivating a present family to changes of common habits with the goal to decrease the perils of young generation.

Keywords: Media, Information and Communication Technology, Internet, Social Net, Cyberspace, Risks, Security on Internet

Děkuji všem, kteří se podíleli na realizaci této práce, zejména paní Mgr. Soně Vávrové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky.

*„Technologické změny nakonec vždy způsobí něco jiného,
než se zpočátku očekávalo.“*

Thomas Hylland Eriksen

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MÉDIA	12
1.1 ČLENĚNÍ A HISTORIE MÉDIÍ.....	12
1.1.1 Klasická média	13
1.1.2 Elektronická média.....	14
1.1.3 Informační a komunikační technologie.....	16
1.1.4 Svět internetu a jeho historie.....	17
1.1.5 Internet v České republice.....	18
1.1.6 Základní služby internetu	19
2 BEZPEČNOST SÍTÍ	21
2.1 NEJČASTĚJŠÍ RIZIKA SPOJENÁ S UŽÍVÁNÍM INTERNETU	21
2.2 PROJEKTY ZAMĚŘENÉ NA OCHRANU ČESKÝCH DĚTÍ A MLÁDEŽE V SÍTI	25
2.3 VÝZKUMY V OBLASTI BEZPEČNOSTI DĚTÍ A MLÁDEŽE V SÍTI.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	29
3.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
3.2 TECHNIKA SBĚRU DAT A VÝZKUMNÝ VZOREK.....	30
3.3 POPIS REALIZACE VÝZKUMU	31
4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	33
4.1 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	41
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	49
SEZNAM TABULEK	51
SEZNAM GRAFŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH	53

ÚVOD

V posledních desetiletích je nástup moderních technologií natolik razantní, že život každého jedince ve vyspělém společenství je jimi ovlivňován. Prochází téměř všemi složkami našeho života a jako všechny převratné zásahy do chodu společnosti, má jak pozitivní, tak negativní přínos. Záleží na každém jednotlivci do jaké míry je schopen nebo ochoten se přizpůsobit a výhody moderní techniky prospěšně využívat. Je jasné, že se tím mění vztahy mezi lidmi a s každou generací jsou změny patrnější. Vždyť například komunikace prostřednictvím mobilního telefonu je dnes zcela běžná, i když její rozmach proběhl v relativně velmi krátkém období asi dvaceti let. Dopady na mezilidské vztahy, změnu morálky a etiky, kterou mobilní sítě přinesly lze však již pozorovat a v konečném důsledku i nepřímo měřit třeba počtem rozvodů, který se mimo jiné díky tomu zvýšil.

Nejvýraznějším elementem současného světa médií se stal internet. Nabízí široké možnosti jak saturovat informační potřeby současné společnosti. Například rozhlasové vysílání prostřednictvím sítě dnes není zvláštností. Zřetelnější jsou změny v porovnání s klasickým televizním vysíláním. Velké, dříve pouze televizní společnosti přinášející zpravodajství se integrují do internetových společností a na webech distribuují svou informační produkci. V rámci České republiky bych zmínil například internetové vysílání ČT 24 nebo od roku 2008 aktivní portál TV NOVA nazvaný TN.cz. Příkladem NOVA nepřináší pouze možnost pasivního sledování zpravodajství, ale také umožňuje svým divákům s videoobsahem dále pracovat, například vkládat ho na osobní internetové stránky nebo blogy. Něco podobného bylo donedávna ojedinělé a to i v mezinárodním měřítku.

Téma, kterým se budu ve své práci zabývat, jsou vlivy médií a nových komunikačních technologií na interpersonální vztahy a komunikaci mezi dětmi a mládeží. Právě mladá generace přirozeně akceptuje vpád moderních mediálních technologií a bez větších obtíží je začleňuje do života. Prioritně se budu věnovat otázkám internetu, který je dnes velkým fenoménem. Mladí lidé jdou ve využití elektronických sítí ještě dál a nespokojují se pouze s čerpáním informací. Dovedou si jejím prostřednictvím vytvářet vlastní prezentace a dokonce různá společenství. Samozřejmě tím vzniká interakce mezi virtuálním a skutečným světem. Je již zcela běžné, že se lidé díky prezentaci na webu seznámili, sblížili a pak založili rodinu. Na první pohled pozitivní přínos, ale při detailnějším zamyšlení uvidíme i negativní prvky. V tzv. kyberprostoru nebo světě sítí jsou totiž velmi sníženy možnosti přirozené, neverbální a další, člověku blízké komunikace. Chladná a neosobní technika jako

prostředník, svádí k poskytování zkreslených nebo úplně nepravdivých informací. Nutně tak vzniká široký prostor pro různé deviantní jednání, které je následně eskalováno v reálném světě. Proto může být virtuální prostor pro mladou generaci nebezpečným prostředím, v němž se lze prakticky bez omezení pohybovat. S rizikovými a nebezpečnými prvky internetu se zabývám v praktické části mé práce. Konkrétně se snažím zjistit, jestli mají děti a mladí lidé představu o negativních jevech komunikace prostřednictvím elektronické sítě, zda je vnímají a jak se přizpůsobují.

Státní instituce potažmo i vlády dnes seriózně řeší hledání možností, jak negativní vlivy internetu usměrňovat. Podporují rozsáhlé výzkumy a různě motivují firmy, pohybující se na webdesignových, softwarových, počítačových a obecně technicko-komunikačních trzích. Tíha řešení je však nejen na společnosti jako celku, ale také v rodině a ve způsobu výchovy, který je o to složitější, že starší generace paradoxně není v těchto oblastech tolik fundovaná jako její nástupci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MÉDIA

Konkrétní význam slova médium (médiá) závisí na kontextu a lze o něm hovořit opravdu v širokém spektru případů, často mají souvislost s technologií a technickými prostředky. Pojem médium v obecné rovině je charakterizován jako zprostředkující činitel, nositel informace, jakýkoli prostředek schopný přenášet informace nebo informační systém. Na jedné straně jde o hromadné sdělovací prostředky (masmédia), na straně druhé o jiné nositele zejména propagačního sdělení (Kvasil, 1986). Jsou tedy prostředkem komunikace, nositelem sdělení, včetně sdělení propagačního a PR. Charakteristikou médií je, že jsou svou technickou povahou schopna přenášet různé informace (Pavlů, 1983).

Informace jsou pak předávány v komunikaci. Z toho plyne, že žádná informace nemůže existovat bez média. Jak uvádí Bystřický (2007), každý komunikační proces potřebuje:

- vysílač, který vyšle informaci v zakódované formě
- médium, které zakódovanou informaci zadrží
- příjemce, který vyslanou informaci přijme a dekoduje

Dnes se média stala důležitou skutečností a pro mnohé lidi hlavním prostředkem informací a formováním – vedou a inspiřují osobní, rodinné a sociální postoje. Je třeba podtrhnout, že hlavní úlohu dnes zaujímají média elektronická, která podstatně ovlivňují způsob, jakým si dnes představujeme svět. Jejich možnosti jsou dány jednak širokým a neustále se zvětšujícím horizontem informací a pak také nabízením dat a faktů od původních, k nejnovějším se stálou možností aktualizace.

1.1 Členění a historie médií

Způsoby jak členit média se různí a v literatuře se můžeme setkat s mnoha verzemi. Teoretik médií Vin Crosbie (In Zbiejczuk, 2007) tvrdí, že médiem není rozhlas, televize ani mobil, ale vztah producentů i konzumentů a s ním související model komunikace, čímž mění význam slova sjednaný v mediální teorii. Argumentuje, že existují pouze tři média, daná jejich povahou: interpersonální média (one-to-one), masová média (one-to-many) a nyní nová média (many-to-many). Ta umožňují vybírat si, personalizovat, a jsou technologicky podmíněná.

Z hlediska přehlednosti bych prezentoval způsob dělení klasickou cestou podle McLuhana (1991) na tzv. horkou a chladnou variantu:

- Horká média intenzivněji působí na emoce člověka a obvykle na více jeho smyslů. Spolupůsobí nejenom mluvené slovo a obraz, ale i zvuky a hudba. Mezi horkými médii jsou uváděny: televize, rozhlas, kino, telefon apod.
- Chladná média přináší zase více informací, jsou zpravidla uchovatelná a rytmus přijímání informací si volí recipient sám. Jsou to: noviny a časopisy, billboardy, dopravní prostředky, výkladní skříně, obaly, prospekty, dárkové propagační předměty aj.

V uvedených dvou typech lze specifikovat dělení ještě podle technické úrovně a to na klasická a elektronická:

- Klasická média – jsou reprezentována zejména periodickým tiskem.
- Elektronická média – představují televize, rozhlas, video, počítač (internet, online), mobilní telefony, také zařízení neboli nosiče, na nichž jsou uloženy signály HD disk, CD-ROM atd.

Masmédia neboli hromadné sdělovací prostředky lze najít mezi oběma druhy uváděných médií. Podle obecné definice se zabývají produkcí, reprodukcí a distribucí znalostí široce chápaných souborů symbolů, majících důležitý význam pro vazby v sociálním světě. Komunikace probíhá od jednoho zdroje k publiku (Jiráček, Köpplová 2006).

Z toho vyplývá, že mají vliv jak na společnost jako celek a změny v její organizaci, tak na jedince a změny v jeho chování ale i způsobu jeho sociální komunikace. Ovlivňují tak samotnou konstrukci sociální skutečnosti i osobní představy jedince o ní a v důsledku tedy mohou vytvářet další novou realitu.

1.1.1 Klasická média

Typickými zástupci jsou noviny a časopisy. Základem jejich vzniku byla snaha o předávání písemné podoby informací. Zpočátku byly první noviny, stejně jako knihy psány ručně. První vydal římský konzul Gaius Julius Caesar pod názvem Acta diurna. Zprvu noviny informovaly jen o jednání veřejných institucí a byly zaměřeny čistě zpravodajsky. Ale za císaře Augusta se staly i propagačním prostředkem. Rozmnožovány byly opisováním.

Zásadní zlom však přinesl vynález knihtisku. Johannes Gutenberg vynalezl tiskařské zařízení s pohyblivými literami a pro církev tiskl bibli. Dílo začal v r. 1452 a ukončil v r. 1456. Za celou tuto dobu vyrobil pouhých 300 kopií. První tištěné noviny na světě „Avisa Relation oder Zeitung“ vyšly v r. 1609. České Sobotní (Outerní) Pražské poštovské noviny

začal vydávat tiskař a nakladatel Karel František Rosenmüller v r. 1719. Další technické vynálezy umožnily rozšíření novin do té doby určených stále jen pro majetné. Např. v USA stál až do r. 1830 jeden výtisk v průměru 6 centů, což v té době nebylo málo. Proto měly noviny náklad jen něco málo kolem 1000 výtisků. Pak se objevil „penny press“, cena novin se snížila na cent za kus a noviny se začaly prodávat na ulici. Objemy nákladů se tak prudce zvýšili a před nástupem elektroniky se z novin se stalo nejrozšířenější masmédiem, tím se také obsahové formy přesunuly od kvality ke kvantitě (Jirák, Köpplová 2006).

1.1.2 Elektronická média

Z hlediska historického kontextu byl na prvním místě, již v roce 1849, vynález telefonu. Je založen na principu přenosu zvuku pomocí elektrických signálů. O prvenství se vedly spory mezi Alexandrem Grahamem Bellem a Elisha Greyem. V současné době se za vynálezce telefonního přístroje považuje Ital Antonio Meucci. Ve snaze přenášet co nejkvalitněji a nesrozumitelněji lidský hlas, navazovali na uvedené základy nové technické vynálezy. Telefonní technologie, jejíž prostřednictvím se dnes obousměrně přenáší hlas, zahrnuje jak koncová zařízení (např. faxy nebo telefony), tak telefonní síť a další technologická zařízení určená pro přepínání linek a směrování datových paketů ve VoIP a digitálních systémech. I když telefonie a příbuzné technologie jsou dnes na vysoké úrovni, z hlediska vlivu na společnost lze připsat vynálezu telefonu naprosto zásadní význam. Umožňuje totiž srozumitelnou komunikaci nejméně dvou stran v reálném čase. To je stav, který byl před tím prakticky nemožný.

Přestože byl telefon z elektronických médií historicky první, v jeho významu lze nalézt paralelu s internetem. Podle Eriksena (2005) měl totiž zásadní dopad na sídelní struktury a především na skupiny obyvatel, které musely být v pravidelném a častém kontaktu se svými kolegy či zákazníky. Příkladem byli profesionální politici, kteří bydleli v určitých čtvrtích pohromadě. Měli možnost se po večerech scházet a "diskutovat v kuloárech". Jakmile se objevil telefon, potřeba sousedství minula a mnozí se z městských center odstěhovali.

Nástupcem klasických telefonů jsou mobilní telefonní přístroje, o nichž se zmíním níže.

Historicky následujícím a důležitým prvkem v oblasti médií je film. V souhrnu se užívá jako označení pro kinematografii a veškeré její aspekty - umělecké, technické, komerční a společenské. První filmy promítali bratři Lumierové v roce 1895. Jeho rozvoj byl spjat s dalšími vynálezy. Kamera poháněná klikou byla opatřena motorem, zajišťující rovnoměrné natáčení i promítání a později filmový pás obsahoval zvuk i barvu. Postupně filmové umě-

ní získávalo na důležitosti a ve 20. století bylo spolu s tiskem, rozhlasem a televizí, prostředkem s velkým dosahem a vlivem. Vedle filmů hraných se prosadily i filmy animované, a to jak kreslené, tak loutkové. Ve filmech se uplatňují filmové triky, které někdy kombinují hraný a animovaný film.

Neméně důležitým elektronickým médiem je rozhlas neboli rádio. První oficiální vysílání proběhlo v r. 1920, kdy bylo v Pittsburghu zavedeno první pravidelné vysílání. První veřejnou rozhlasovou stanicí v Evropě se stala londýnská BBC. Český rozhlas zahájil své vysílání jako jeden z prvních na evropském kontinentě. Bylo to 18. května 1923 ve Kbelích. Společnost RADIO-JOURNAL krátce nato začala budovat další pobočky. V současnosti je asi 80% populace vybaveno přijímačem s velmi krátkými vlnami (Kraus, 1991). Jde o technologii umožňující kvalitní stereo příjem, ale převážná část stanic nepokrývá celé území ČR, takže jsou do určité míry lokální (Augusta, 1998).

Po radiopřijímači se součástí moderních domácností stal TV přijímač. Technicky také řečeno televizor, což je zařízení umožňující příjem televizního vysílání. První pohyblivý obraz se podařilo přenést v r. 1925 Charlesi Francisi Jenkinsovi z Washingtonu do Philadelphie (cca 200 km). V Berlíně roku 1945 následovalo pravidelné televizní vysílání. Roku 1949 byla v USA vyvinuta barevná obrazovka a rok 1979 je počátek výroby ploché televizní obrazovky na bázi tekutých krystalů (Augusta, 1998).

Dnes jsou běžná i další elektronická média určená pro záznam a následnou reprodukci televizního obrazu, např. videomagnetofon, videokamera, DVD přehrávač apod. Tolik údaje mapující technický vývoj.

Zde bych se na chvíli zastavil a upozornil, že televize ač médium určené k pasivnímu sledování, začala také velmi zásadně zasahovat do vývoje společnosti (viz. Tabulka 4, příloha P 5). Obyvatelé Severní Ameriky se na ni dívají 4,5 hodiny a v čele jsou Japonci s 5 hodinami. V britské domácnosti je dnes televize v provozu průměrně 5-6 hodin denně a podobně je tomu i v ostatních západoevropských zemích a ve Spojených státech (Giddens, 1999).

Protože se jednotliví členové domácnosti před obrazovkou střídají, připadají na průměrného dospělého asi tři hodiny. Jestliže budeme tento údaj brát jako časový prostor k ovlivňování lidského a potažmo společenského vědomí, je to doba, během níž se dá udělat mnoho „práce“. Čas je samozřejmě pouze jeden z faktorů, které jsou určující při ovliv-

ňování diváka nebo posluchače. Jak uvádí výstižně Sak (2007) s růstem vzdělání doba poslechu rozhlasu nebo sledování televize klesá.

Není tajemstvím, že negativní dopady má sledování televize obzvlášť na malé děti. Ty umí, již od dvou let svého věku, vnímat kreslené pohádky, jejichž obsah může způsobit opoždění nebo zdeformování společenského citění.

Podle autora výzkumů zaměřených na oblast sledování televize Kunczika (1995), by děti do dvou let neměly televizi sledovat vůbec a starší děti maximálně dvě hodiny denně. V údajích jsou zahrnuta veškerá média jako televize, video nebo kino.

1.1.3 Informační a komunikační technologie

Vrátil bych se k zařízením určeným pro přenos datových paketů, která jsou označována jako ICT (informační komunikační technologie). Jedním ze zástupců je mobilní telefonní přístroj. Má z hlediska komunikace naprosto zásadní význam a co do „masovosti“ předstihuje svého „drátového“ kolegu.

S mobilními telefony přicházejí kromě otázek souvisejících s rozšířenými možnostmi komunikace i otázky např. zdravotních dopadů používání přístrojů, nebo bezpečnosti. Pokud jde o zdravotní rizika spojená s mobily, zatím nejsou důvěryhodně prokázána a zveřejněna. Dá se ovšem říci, že každý rok s sebou přináší nové výsledky vědeckých výzkumů, které prokazují jak škodlivost, tak neškodlivost záření mobilního telefonu.

O tom, že tyto úvahy nejsou zcela neopodstatněné, vypovídá vznik expertní skupiny (Task Force on EMF effects on health), která se zabývá platností podobných výzkumů z pověření Světové zdravotnické organizace (Pužmanová, 2002).

Hledisko bezpečnosti lze u mobilů sledovat především v technické poloze. První mobily byly velmi jednoduché a hlavní bezpečnostní problémem bylo tzv. „klonování“, což je určitá varianta odcizení identity. Mnoho uživatelů nepochopilo, že mobil je doslova jednoduchá přenosná vysílačka s počítačovými elementy. Po letech však technologie určila pro mobily těžko poslouchatelné pásmo a navíc většina současných mobilů je zabezpečena mnohými digitálními šifrovacími systémy. Od roku 2004 mohou mobily posílat a přijímat textové zprávy, které je dělají přístupnými na útoky tzv. červů a virů. Lepší mobily provozující e-mail mohou být napadeny viry, které se pak šíří posíláním zpráv přes telefonní adresář. Důležitý problém je, že virus může dovolit cizím uživatelům přístup do mobilu

pro nalezení hesel nebo firemních dat uložených na zařízení. Navíc viry mohou být použity na realizaci hovorů nebo posílání zpráv na cizí účet.

Ačkoli zmiňuji, že jsou u mobilních telefonů problémy spíše s technickou bezpečností, objevuje se zde jiný efekt. Jde o ohrožení bezpečnosti řekněme mravní, etické a v konečném důsledku i osobní. V podstatě se jedná o podobnou otázku, kterou se níže zabývám v oblasti internetu a která souvisí s různým vyzývavým sexuálním chováním, což může vést k sexuálnímu harašení nebo dokonce podporovat deviantní jednání. Ke zvyšování tohoto nebezpečí přispívá i možnost propojení mobilů s internetovým prostředím, pomocí něhož lze takto závadný obsah šířit s mnohem větší účinností i proti vůli autora.

1.1.4 Svět internetu a jeho historie

Budoucnost podle Ellisona (In Giddens, 1999), nepatří počítačům, jež budou sloužit jedincům, ale globální síti vzájemně propojených počítačů - a tedy právě internetu. Slovo internet pochází z mezinárodní (původně latinské) předpony inter (česky mezi) a anglického slova net (network, česky síť). Jeho obecná charakteristika zní, že se jedná o volně propojené počítačové sítě, které spojují jeho jednotlivé síťové uzly.

Historie přenosů po síti začíná v USA v šedesátých letech a účely využití byly pouze vojenské. Konstrukce nového komunikačního systému měla zajistit plnohodnotné propojení všech míst, se zajištěnou funkčností při výpadku některého z nich. Začalo tak vznikat naprosto nezávislé mediální zařízení, které nemělo být zásadně ovlivňováno technickými obtížemi. Jeho nezávislost však s dalším technologickým vývojem přesáhla dimenze všech dosud známých medií.

Vývoj internetu v datech, který na webu prezentuje Hobbes (2002):

1969 - vznik ARPANETU (4 uzly mezi výpočetními středisky)

1974 – V. Cerf a B. Kahn zveřejnili jednotné normy komunikace TCP/IP

1984 - více než 1000 uzlů v ARPANETU

1986 - vzniká NFSNET přináší rychlost 56Kbps

1987 - 10 000 uzlů

1989 - 1 milion uzlů

1991 – v listopadu připojena ČSFR (Praha ČVUT)

1992 – komerční využití

1996 – 55 milionů uživatelů

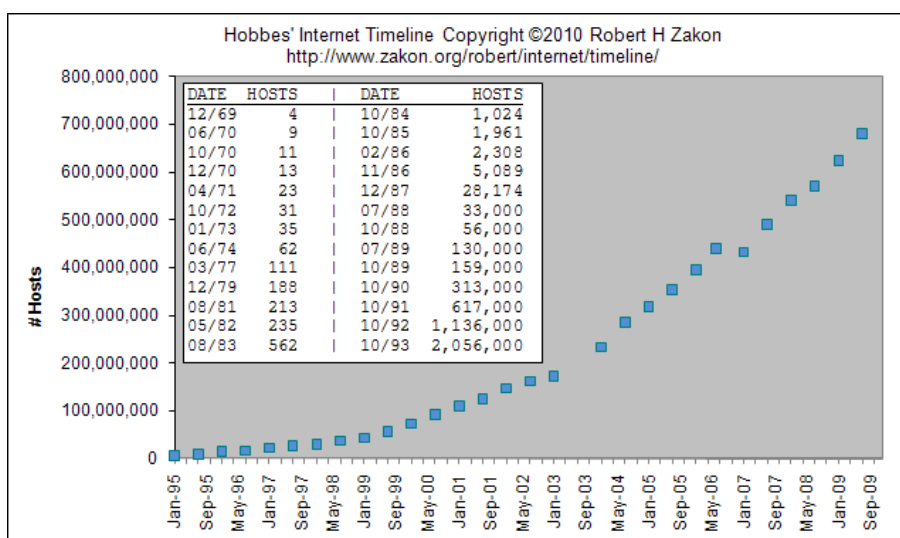
2000 – 250 milionů uživatelů

2003 – 600 milionů uživatelů

2005 – 900 milionů uživatelů

2006 – více než miliarda uživatelů

Graf 1 Vývoj počtu uživatelů internetu do roku 2009

Zdroj: <http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/>

1.1.5 Internet v České republice

Počátky internetu byly realizovány ještě v Československé federativní republice. V začátcích budování komunikačních linek do světa se muselo vystačit s upravenými telefonními linkami. Zásadní krok představoval vznik počítačové univerzitní sítě. Stalo se tak v roce 1981a to je datum považované za připojení Československa k internetu. Pátevní síť pro propojení hlavních středisek se stala CESNET (česká vzdělávací a výzkumná síť). Oficiálně oznámené připojení k internetu je datováno na 13. 2. 1992. Jako první dvě města byly propojeny Praha a Brno, koncem března 1993 již mělo dalších 9 měst v ČR své vlastní připojení (Zandl, 2003).

Ve 2. čtvrtletí 2008 mělo u nás 48 % domácností počítač a 42 % internet, což je odhadem jde o 1 800 tisíc domácností. Nejrozšířenějším typem připojení v domácnostech bylo bezdrátové (36%), nejčastěji realizované technologií Wi-Fi, následované pevnou telefonní

linkou s ADSL (25%) a kabelovou televizí (23%). Připojení prostřednictvím mobilního telefonu vykazalo pouze 5% a kdysi nejvyužívanější technologie dial-up (vytáčené připojení) zanedbatelné 2% (Český statistický úřad, 2009).

1.1.6 Základní služby internetu

Možností využití, které síť nabízí je mnoho a pokrokem v technologiích se zlepšují. Technicky jsou realizovány navzájem komunikujícími počítačovými programy zvanými protokoly. Mezi základní a nejznámější služby patří:

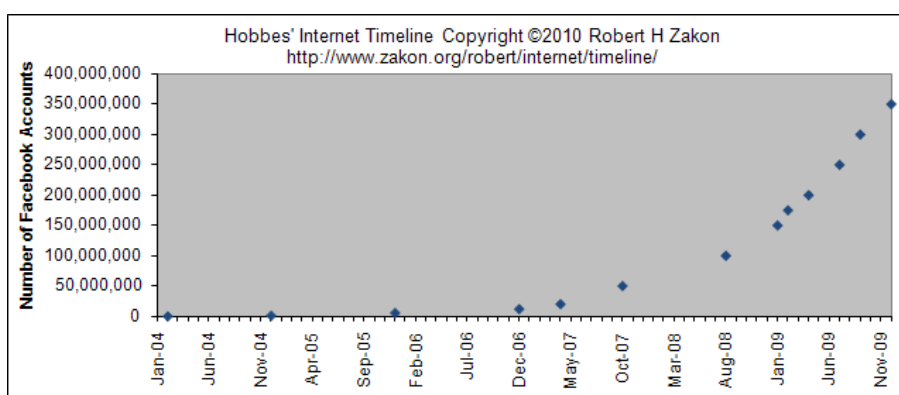
- WWW – systém webových stránek zobrazovaných pomocí webového prohlížeče
- E-mail – elektronická pošta
- VoIP – telefonování pomocí internetu, prostřednictvím software jako je např. Skype

Podrobněji bych se zmínil o třech způsobech používání internetu, které se vztahují zejména k modernímu způsobu komunikace a mají velký vliv na současné sociální vztahy ve společnosti:

- Chat je krátká komunikace, nejčastěji formou psaného textu, dvou nebo více lidí prostřednictvím komunikační sítě. Uskutečňuje se vždy v reálném čase. Díky zvyšujícím se možnostem techniky jsou v současnosti běžně provozovány, tzv. Live chat komunikace. Tyto jsou doplněny ještě o web kameru, která přenáší i online obraz. Podobnou službou je instant messaging, což znamená také přímou komunikaci mezi uživateli. Ta je realizována posíláním celých vět nebo krátkých zpráv. Mezi nejznámější patří ICQ.
- Blog je webová aplikace umožňující vkládat jednomu tvůrci jeho příspěvky na samostatnou webovou stránku. Provozovat ji může jak odborník, tak běžný uživatel internetu. Autor se nazývá blogger, veškeré blogy a jejich vzájemné vztahy blogosféra. Ačkoli dnes není výjimkou, že si své blogy zakládají děti zhruba od věku 13 let, nemusí být věk při tvorbě blogů rozhodujícím činitelem. Postupem doby totiž došlo k fúzi některých časopisů a novin s blogy na internetu a to i v českých podmínkách. Jde o jakýsi způsob hledání symbiózy (Bělohradský aj., 2008).
- Sociální sítě jsou služby určené pro komunity lidí, kteří navzájem sdílí svá data ve virtuálním světě. Využívají k tomu, kromě jiného výše uvedené aplikace. Obecným principem sociálních sítí je také možnost vytvoření vlastního profilu, ten pak cha-

rakterizuje jeho uživatele. Jednotliví uživatelé si přidávají ostatní, kteří je nějak zajmou, mezi přátele, což prakticky znamená rozšiřování okruhu jejich sociálních kontaktů. Ačkoli ve většině případů musí být přidání do přátel potvrzeno z obou stran, je jasné, že se takto sdružují jedinci, kteří by se jinak fyzicky nemohli setkat. Vzniklá společenství jsou novým rozměrem v sociálních vztazích mezi lidmi. Jejich popularita stále roste a v mnoha případech začínají vytlačovat i klasické internetové stránky. Nejznámější jsou kupříkladu Facebook a MySpace. V českých podmínkách, bych zmínil, ještě třeba servery Lide nebo Libimseti.

Graf 2 Vývoj počtu uživatelů soc. sítě FACEBOOK do roku 2009

Zdroj: <http://www.zakon.org/robert/internet/timeline>

Na sociální síť navazuje také termín „Web 2.0“, který označuje to, co někteří lidé považují za další fázi vývoje webu, včetně jeho architektury a aplikací. Pro úspěch tohoto projektu je zásadní získání velkého množství unikátních dat (často i důležitější než kvalita produktu jako takového). Řada z aplikací dnes všeobecně uznávaných jako web 2.0 ovšem vznikla dříve např. Wikipedie v roce 2001. Jsou to také všemožné archivy mediálních obsahů, jako je třeba Flickr pro fotografie a YouTube pro videa. Rysy platformy Web 2.0, které uvádí Zbiejczuk (2007) jsou následující:

- sociální fenomén - tvorba a distribuce webového obsahu je dostupná komukoliv, otevřená komunikace, decentralizace autorit, sdílení a opakované využití nebo „trh jako konverzace“, zvýšení ekonomické hodnoty webu tak, že přesáhne internetovou horečku na konci devadesátých let.
- změnou hypertextových stránek z izolovaných úložišť informací na zdroje obsahující informace i funkcionalitu – stávají se tak platformou poskytující webové aplikace koncovému uživateli.

2 BEZPEČNOST SÍTÍ

Jak z předchozího rozboru plyne, média jsou nedílnou součástí moderní společnosti. Jejich role je velmi silná a internet hraje stěžejní úlohu. Důvodů, které k tomu vedou, je mnoho a zabývají se s nimi třeba teorie informací nebo komunikací. Je však jasné, že zde lze nalézt vztah technologií k vědám sociálním a humanitním. V Evropě dnes sociální sítě využívá cca 41,7 milionů uživatelů (od loňského roku narostl počet uživatelů o cca 35 %), do roku 2012 se předpokládá, že počet uživatelů bude cca 107,4 milionů (Europa Press Releases, 2009). Nejpočetněji jsou však zastoupeni mladí lidé a děti. Výzkum National School Boards Association a Grunwald Associates ukázal, že 96 % amerických žáků ve věku 9–17 let, kteří mají přístup k internetu, využívá služeb sociálních sítí (Social networking, 2007).

Je možné hovořit o svobodě v komunikaci, možnostech rychlého a dostupného zjišťování informací, ale také pohybu ve virtuálním světě s fiktivní identitou, který může být od světa reálného diametrálně odlišný. V důsledku rychlého rozvoje klasických, ale zejména elektronických médií se komunikace do jisté míry vzdaluje od sociálních vztahů (Giddens, 1993). Zde se dostáváme k problému, jímž se chci v následující části zabývat. Jde o nebezpečí, která z internetu přichází a jejichž dopady začínají narůstat.

2.1 Nejčastější rizika spojená s užíváním internetu

Zdravotní obtíže

Úvodem naznačím, alespoň základní, v současnosti nejmarkantnější, důsledky masového používání počítačů. Především vznikají potíže se zrakem i přes skutečnost, že jsou dnes monitory konstruovány tak, aby se jejich negativní účinky snížily. Při dlouhodobém zatěžení očí sledováním obrazovky počítače, se však není možné vyhnout únavě a v krajním případě poškození zraku. Existují zpracované pokyny jak uvedenou zátěž minimalizovat, které vysvětlují význam umístění nebo režimu zobrazení monitoru.

Dále se dostávají potíže souhrnně označované jako RSI, související s typickým režimem zátěže svalstva drobnými, opakujícími se pohyby. Pro jejich snížení se obecně doporučuje zlepšení ergonomie pracoviště a změna pracovních návyků (Zlatuška, 1995).

Oba uvedené jevy lze pozorovat na dětech, jejichž hlavní náplní volného času jsou aktivity, spojené s počítači nebo videohramy.

Závislost

Rámcově také zmíním závislost na internetu. Problém se netýká pouze dětí a zpracovaného materiálu k němu stále není mnoho. Možná právě proto je uvedená forma závislosti často podceňována. Ve spojených státech byla dříve označovaná jako "problematické užívání internetu", zejména ve vztahu k prohlížení pornografických stránek. Dnes se začíná užívat termín netolismus (netholism), který je ve slovníku cizích slov definován jako chorobná závislost na tak zvaných virtuálních drogách. Mezi ně jsou počítány televize, video, počítačové hry, mobilní telefon nebo práce či zejména zábava na internetu. Nejběžnější motivací pro čas věnovaný zmíněným aktivitám, kterou uživatelé uvedli, je únik od běžných problémů. Riziko představuje zejména pro lidi, kteří mají problémy v reálných sociálních vztazích. Častým lákadlem, jemuž někteří uživatelé jen těžko odolávají, je také možnost snadno získat novou identitu podle svých představ (Stárková, 2006)

Kyberšikana

Dalším nebezpečím, které ze sítí přichází, jehož výskyt není výjimečný a rozmáhá se zejména mezi mladou generací, je šikana pomocí virtuálního prostředí.

Výraz kyberšikana pochází z anglického slova cyberbullying nebo electronic bullying. Je definován jako - „úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií“ (Šikana a kyberšikana, 2009).

Podoby kyberšikany prezentované na webu Šikana a kyberšikana (2009) mohou být tyto:

- ❖ Zasílání výhrůžných a krutých emailů a SMS zpráv, výhrůžné telefonáty nebo obtěžování přes chat - Stalking (pronásledování) - opakované a stupňované obtěžování, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu. Pronásledovatel svou oběť například bombarduje SMS zprávami, e-maily, telefonáty či "dárky", jež oběť nechce. Ve spojení s využitím ICT u útočníka hovoříme o termínu cyberstalking.
- ❖ Případy, kdy agresori získají hesla a identifikační údaje oběti a pod jeho/jejím jménem zasílají ostatním vulgární, obtěžující zprávy, fotografie, videa.
- ❖ Vytváření webových stránek, které různými způsoby (verbálně, graficky, zvukově) oběť šikany uráží a zesměšňují.
- ❖ Posílání obrázků, fotografií a video nahrávek kde je oběť zesměšňována a karikována spolužákům online.
- ❖ Vyvěšení pornografických fotografií s tváří oběti na internetu.

Mezi hlavní rysy kyberšikany patří právě využívání možností, které komunikační technologie poskytují. Jsou to anonymita a s ní spojené prakticky nemožné vyhledání agresora, také neomezená časová možnost uvedené trýznění provozovat. Nejhorším efektem je však nedozírný rozsah publika. Kyberšikana využívající vlastních webových stránek totiž umožňuje přístup doslova každému, kdo má připojení na internet. Jejím divákem tak může být kdokoli na světě a ze sociálního hlediska je velmi negativní, že se může snadno stát i jejím šířitelem. Ačkoli kyberšikana probíhá nejčastěji mezi vrstevníky, jak potvrzují výzkumy, lze ji díky technologii rozšířit také napříč různými generacemi.

Cybergrooming

Častou praktikou je také chování (nejčastěji způsob komunikace), které má v dítěti vyvolat důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít. Vychází z pojmu Grooming, což v širším slova smyslu označuje více druhů manipulativního chování (terorismus apod.) (Kopecký, 2008).

Průběh konkrétní techniky v praxi (cybergrooming):

- ❖ Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť (citlivá témata, izolace od rodičů a kamarádů, získání materiálu k vydírání – např. sexuálně laděné foto).
- ❖ Podplácení různými dárky či službami, budování kamarádského vztahu (peníze, kredit, hračky, oblečení, počítačové hry).
- ❖ Vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka (sdílení tajemství, exkluzivní přátelství, propracované vydírání).
- ❖ Osobní setkání a z toho vycházející důsledky (park, zoologická zahrada, kino, diskotéka, klub, byt groomera (Kopecký, 2008).

Z hlediska četnosti je cybergrooming vázán nejvíce na veřejný chat (65 %). Přičemž jako vystavení se riziku není hodnocen jen následný osobní kontakt, ale také předcházející virtuální komunikace (Kopecký, 2008).

Falešné identity

Obě uvedené formy nejzávažnějších hrozeb pro dětské uživatele internetu, se nutně pojí s vytváření a používání falešných identit. V krajnosti se může jednat o sociálně patologický jev, vycházející z různých kořenů. Z pohledu kyberšikany mezi vrstevníky, je nejčastější příčinou dysfunkce rodiny, která umožní nebo způsobí u dětí tendence ke kriminálnímu chování (Matoušek, Kroftová, 2003).

Ve vztahu k cybergroomingu jsou nepravé identity užívány tzv. cybergroomery. Jedná se o osobnosti s velkou trpělivostí, které často komunikují se svým dětským internetovým partnerem několik měsíců nebo let. Vztah se však bude snažit udržet v tajnosti a bude dítě přesvědčovat, aby se nesvěřilo rodičům. Do diskuse také často vkládá témata sexuální povahy, usiluje o fotografie sexuální povahy nebo erotickou komunikaci prostřednictvím webkamer (Kopecký, 2009).

Zaznamenané případy

Nejznámějším případem českého cybergroomingu je kauza Pavla Hovorky. Jeho falešnou identitou byl ředitel nadace Dítě VIP, podporující děti z dětských domovů. Komunikoval s nimi pomocí chatu, diskusních fór nebo inzerce, ve kterých je oslovoval jako vítěze a zval do Prahy pro ceny. Vychovatelé dětských domovů svěření bez tušení pouštěli. Pak Hovorka děti sexuálně zneužíval. V roce 2008 odsouzen za 7x pohlavní zneužití dítěte, 13x vydírání dítěte k 8 letům nepodmíněně (Kopecký, 2009).

Abych ukázal složitost světa sítí, vedu jeden případ z opačného úhlu pohledu, který neměl fatální následky na oběti. V únoru 2007 texaský soud rozhodl o neoprávněnosti žaloby podané na server MySpace jednou americkou rodinou. Důvodem žaloby bylo to, že prostřednictvím MySpace se třináctiletá Julie Doe seznámila s mužem, který ji na následné osobní schůzce sexuálně obtěžoval. Dívka navíc při registraci uvedla, že jí je 18 let. Soudce žalobu zamítl s odůvodněním: "Pokud má někdo povinnost chránit Julii Doe, jsou to její rodiče, ne MySpace" (Social networking, 2007).

K výsledkům znějícím v podobném duchu dospěla i studie ENHANCING CHILD SAFETY AND ONLINE TECHNOLOGIES, provedená v loňském roce na Harvardské univerzitě v USA. Vysvětluje, že ve virtuálním světě jsou nejvíce ohrožené právě ty děti, které mají tendenci angažovat se v různých podezřelých až nebezpečných aktivitách i ve světě reálném. Kořeny tohoto stavu je pak třeba hledat více v rodině a způsobech výchovy, nežli ve způsobu užívání ICT. Ve studii se také vyjádřil názor, že podíl sexuálního obtěžování ze strany starších dospělých i tendence přimět mladistvého k setkání v reálném světě je přeceňována. Masmédia prý spíše odvádí pozornost od těch problémů, které mladé lidi ve světě internetu opravdu trápí. Není tedy překvapením shrnutí, že nemá smysl se spoléhat na nějaké technologické řešení existujících problémů (Palfray, 2008).

Z hlediska uvedeného kontextu, mne na internetu zaujala zajímavá úvaha Jiřího Peterky (2009), v níž mimo jiné cituje závěr článku věnovaného zmiňované studii a otištěného v časopise Time:

„Tuto rozsáhlou roční studii lze stručně shrnout takto: moc se nespolehejte na to, že technologie ochrání vaše děti před technologiemi. Neexistuje žádné jednoduché řešení – třeba jako ověřování věku či filtrování apod. – které by uchránilo vaše děti před újmou. A jen s několika výjimkami (kterých se média obvykle chytanou a náležitě je rozmáznou) nejsou nástrahy, číhající na vaše děti v online světě, o nic větší než ty, které na ně číhají každý den v reálném světě. Je to pořád stejná písnička, mámy a tátové – je na vás zajistit, aby se vaše děti nedostaly do něčeho, co už nedokáží samy zvládnout. Nesvádějte to na média.“

2.2 Projekty zaměřené na ochranu českých dětí a mládeže v síti

Také u nás fungují a také se rozjíždí projekty, které mají za cíl ochránit zejména dětské uživatele před následky zneužívání komunikačních technologií a internetu zvláště.

Zmínil bych E-Bezpečí, jehož úkolem je identifikovat a analyzovat nebezpečí, které může ze sítě na mladé uživatele přicházet. Zabývá se i osvětou, nejen prostřednictvím internetu, ale i přednáškami zejména ve školách a spoluprací s nimi. Dále distribucí strategických dokumentů a důležitých informací, které lze nalézt na stránkách webu E-Bezpečí.

Nadace Naše dítě zahájila od 1. ledna 2007 v rámci kombinovaného projektu CZESICON mezinárodní aktivity s cílem založit a uvést do provozu první českou internetovou horkou linku tzv. Internet Hotline. Projekt byl součástí grantu z fondů Evropské komise v roce 2007 a je podporován partnery jako např. Sdružení Linka bezpečí, nebo Software 602 (Internet Hotline, 2009).

Podobnou aktivitou je také INTERNET HELPLINE neboli Linka bezpečí ONLINE. Provozuje speciální asistenční služby Helpline na stávající bezplatné Lince bezpečí (800 155 555), kam mohou všichni uživatelé sítě ohlásit zneužívání dětí při komunikaci na internetu. Jedná se o součást mezinárodního projektu Safer Internet Plus.

Jako poslední bych uvedl rozsáhlý projekt Saferinternet.cz, podporovaný Českým národním centrem bezpečnějšího internetu, který vstoupil v platnost prvním dnem předsednictví ČR v Radě EU. Program je realizován v letech 2009 - 2013 a zaměřuje se na to, aby se internet stal bezpečnějším místem zejména pro děti, které se rychle učí a zanedlouho dokonale ovládají technologie a pohyb po síti. Za jeho velký přínos považuji snahu nevynechat

ani rodiče, kterou lze doložit např. realizací příručky pro rodiče nebo rodinného balíčku o internetové bezpečnosti (viz. Obrázek 1, příloha P 5). Pro podporu projektu se v roce 2009 v Kongresovém centru Praha uskutečnila ministerská konference s podobným názvem - Safer Internet for children, pořádaná Ministerstvem vnitra ve spolupráci s Evropskou komisí. Tématem jednání, byla zejména policejní spolupráce, díky níž by mělo být možno omezit množství nelegálního obsahu na internetu či vypátrat tvůrce a distributory dětské pornografie.

2.3 Výzkumy v oblasti bezpečnosti dětí a mládeže v síti

Internetu jako velmi silnému mediu je věnována stále větší pozornost a společenské dopady jeho využívání jsou předmětem mnoha výzkumů. Jejich hlavním zájmem není zjišťovat technologické údaje, týkající se např. počítačových virů nebo jiného škodlivého softwaru, případně problematiky zabezpečení počítačů či firemních sítí, ale řekněme lidský faktor, zahrnující kupříkladu navazování internetových známostí, nebo potřebu vytváření již zmíněných falešných identit.

V letech 2006 a opakovaně 2009, byla realizována studie zaměřená na bezpečnost dětí a mládeže. Na jejím uskutečnění se podíleli společně s českou stranou také polští kolegové a byl organizován týmem projektu Bezpečnější internet. Z hlediska kategorie účastníků se snažil výzkum oslovit zejména na děti ve věku 12–17 let, sekundárně i jejich rodiče. Jeho hlavním cílem bylo analyzovat jejich chování na internetu a zjistit, jaké jsou znalosti o hrozbách, které mohou uživatele v kyberprostoru potkat (Výzkum Saferinternet.cz, 2009).

Součástí mnohem rozsáhlejší studie, realizované každoročně prostřednictvím aktivit tzv. Eurobarometru, je Safer Internet for Children (qualitative study). Obsahuje pravidelné výzkumy shromažďující informace z 27 členských a kandidátských zemí EU a je uskutečňován se zaměřením na využívání informačních a komunikačních technologií dětmi (9-10 let, 12-14 let). Jednou ze složek výzkumu byla také část, sledující nebezpečné komunikační praktiky, využívání mobilních telefonů i na prevenci samotnou (Věda a výzkum, 2008).

Jako východisko pro mnou realizovaný výzkum, bych zde uvedl několik zásadních výsledků studie Národního centra bezpečnějšího internetu, které byly zveřejněny v roce 2009. Dotazníky v internetové formě vyplnilo celkem více než 15 000 respondentů. Ze zmíněného počtu bylo asi 10 % dětí.

Zatímco v roce 2006 slyšely o nebezpečích na internetu necelé 2/3 dětských respondentů, v roce 2009 se již jednalo o 80%. V roce 2009 poklesla míra jeho využití jako zdroje informací o nebezpečích při online navazování známostí. Vzrostl naopak význam televize (nárůst o 12%), školy (11%) a rodičů (9%). Možným vysvětlením je více reportáží o pedofilních aktivitách v TV, které jsou zdrojem negativních zpráv. K informovanosti přispěla loňská kampaň internetové asistenční linky Pomoconline (Internet Helpline), která proběhla celoplošně v ČR pod názvem „Nikdy nevíš, kdo je na druhé straně“.

Ještě zmíním údaje o problémových osobních setkáních. Děti ve věku 12-17 let raději chodí na schůzky s lidmi z internetu samy. V posledním období ovšem i zde došlo k mírnému pozitivnímu posunu, protože zatímco v roce 2006 šlo o 78% dotázaných dětí, v roce 2009 jich bylo o 5% méně (73%). (Výzkum Saferinternet.cz, 2009)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Média a na jejich základě postavené komunikační technologie mají nezaměnitelné dopady na společnost jako celek, ale především na děti a mladé lidi. U zástupců mladších generací dochází ve vyšší míře k prolínání virtuálního světa internetové komunikace s reálným životem a jejich vzájemnému ovlivňování. Moderní způsoby internetové komunikace však sebou přinášejí pro mladé lidi nemalá rizika. Zmínil bych například kyberšikanu, cybergrooming nebo použití falešné identity (viz. Nejčastější rizika spojená s internetem).

Výzkumným problémem, který mě v předkládané práci zajímá je bezpečnost dětí a mladých lidí ve virtuálním prostředí sociálních sítí. Proto jsem si stanovil za hlavní cíl výzkumu zjistit, zda děti a mladí lidé vnímají nebezpečí internetového prostředí a jak otevřeně se ve virtuálních sociálních sítích prezentují.

Navazujícími, dílčími cíli výzkumu, bylo zjistit, jaká témata jsou nejčastějším námětem internetové komunikace pro dané věkové skupiny. Dále určit strukturu nejčastěji využívaných internetových komunikačních prostředí a dimenze vytvářených virtuálních komunit.

Typ zvoleného výzkumu byl empirický, který je založen na zkušenosti. Nevýhodou je, že jej nelze opakovat a to z důvodů nemožnosti dodržení stejných podmínek, za kterých byl realizován (Disman, 2002).

K dosažení výzkumného cíle jsem použil kvantitativní výzkumnou strategii, vycházející z předpokladů měřitelnosti a tříditelnosti zkoumaných jevů nebo objektů. Je charakterizována větším počtem osob obsažených ve výzkumném vzorku, odstupem a zobecněním výzkumu (Chráška, 2007).

Prostřednictvím techniky dotazníkového šetření jsem zjišťoval zkušenosti a praktiky mladé generace, vyplývající z komunikace v internetovém prostředí a sociálních sítích.

3.1 Výzkumné otázky

Vzhledem k tomu, že jde o výzkumný problém popisný, hledám odpověď na stanovené hlavní a dílčí výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka, z hlediska výzkumného problému a cíle výzkumu zněla:

Vnímají mladí uživatelé při své prezentaci a komunikaci v sociálních sítích nebezpečí internetového prostředí?

Pro určení výše uvedených dílčích cílů byly vymezeny tyto dílčí výzkumné otázky:

1. *Jak často se děti a mladí lidé do sociálních sítí zapojují?*
2. *V jakém internetovém prostředí se tyto uživatelé nejčastěji pohybují?*
3. *Jak velké skupiny dětí a mladí lidé na sociálních sítích vytvářejí?*
4. *Jaké jsou nejčastější konkrétní účely jejich internetové komunikace?*
5. *Jsou ochotni setkat se s neznámými uživateli?*

3.2 Technika sběru dat a výzkumný vzorek

Sběr dat byl uskutečněn formou dotazníkového šetření pomocí elektronického dotazování. V rámci zachování kontinuity se zkoumanou problematikou, jsem využil nových technologických možností, které se dnes na internetu nabízí, a transformoval jsem papírovou podobu dotazníku do elektronické.

Dalšími podstatnými prvky pro jeho tvorbu, bylo sledování výzkumů zabývajících se problematikou internetu, studium obdobně zaměřené literatury a má osobní zkušenost s internetovou komunikací.

Realizace, distribuce a následná kalkulace shromážděných dat, tak proběhla s využitím postupů, které nabízí server VypInTo.cz. Odkaz, v podobě webové adresy (<http://mladilide-a-internetova-komunikace.vypInTo.cz/>), byl rozeslán respondentům formou elektronické komunikace i prostřednictvím sociálních sítí, zejména FACEBOOK, LIDE. CZ a komunikačního prostředí ICQ. Díky jejich filozofii se při výběru výzkumného vzorku efektivně uplatnila technika nabalování, při které oslovený respondent přizve další členy cílové skupiny (Reichel, 2009).

Základním souborem výzkumu byli děti, mládež a mladí lidé, kteří se pohybují na internetu a komunikují v rámci sociálních sítí. Schopnost internetové komunikace, jako jedna z preferencí výzkumného souboru, byla zajištěna právě elektronickou podobou dotazníku. Věkové rozmezí od 10 do 24 let mělo tříступňové rozložení: 10-14 let, 15-19 let a 20-24 let. Pravděpodobnost, zapojení starších nebo mladších respondentů, se snížila jednak výběrem mladých uživatelů vyzvaných cestou sociálních sítí, což zároveň ukázalo na možnost získání jejich údajů. Dále informací o věkové hranici, uvedenou v instrukci k dotazníku a zejména jeho vyplňováním během hodin informatiky v Základní škole nám. Curieových 2, Praha 1, což obsáhlo asi 60% respondentů.

Pro zajištění unikátnosti respondentů, bylo využito standardně nastavené možnosti kontroly jedinečnosti IP adresy. Uvedené nastavení zaručuje, že dotazník vyplněný z jednoho počítače, byl do výsledků započítán maximálně jednou. Možnost odesílání validačního odkazu na respondentův email nebyla využita.

3.3 Popis realizace výzkumu

Konstrukce dotazníku byla vedena obecnými zásadami pro dosažení jeho kvality. Uvedl bych zejména hlediska srozumitelnosti, logické návaznosti a snadného vyplňování (Reichel, 2009).

Na začátku byly umístěny zajímavé otázky. Uprostřed složitější, včetně negativně pokládaných, a jednoduché na konci. Ve snaze o dosažení reliability dotazníku jsem při jeho tvorbě využil odborné stáže v ZŠ nám. Curieových. Během výukových hodin informatiky jsem uskutečnil předvýzkum. Věková hranice dotazovaných dětí zde byla dána rámcem II. stupně základní školy. Jednalo se o 34 dětí ve věku od 12 do 15 let. Předložil jsem jim pracovní verzi dotazníku v podobě papírového formuláře (viz. příloha P 1). Náplní byly dotazy, které jsem formuloval na základě studia podobných výzkumů a mých zkušeností s internetem. V rámci moderované diskuse jsem otázky upravoval. Úpravy spočívaly zejména ve změně otázek, kde musela být vybrána alespoň jedna nebo právě jedna odpověď. Děti mi zcela přesně byly schopny určit, jaké položky jsou zbytečné nebo které mi naopak chybí. Za podstatné považuji připomínky k dotazu na počet připojených „přátel“. Některé děti mne upozorňovaly, že rozsah s nižším počtem je zbytečný, protože většina spolužáků jich má v profilu více než 100. Upravena také byla otázka č. 6 „Jaké možnosti sociálních sítí využíváte?“, přidáním položek „Staň se fanouškem“, „Komentování Fotek“ a „Hlasování“. Samostatný dotaz vztahující se k míře oblíbenosti komentářů fotografií jiných uživatelů byl na základě toho vyřazen. Z dalších úprav bych zmínil otázku týkající se typů webů, kde mohou mít uživatelé registraci, která byla také sloučena s jiným dotazem na používané prostředí komunikace. Celkem bylo pozměněno pět dotazů.

Abych zajistil správný průběh elektronické formy sběru dat, vytvořil jsem pilotní dotazník. Zkušebně jsem jej umístil na web - Vyplnto.cz a ověřil jeho funkčnost vyplněním. Poté byla finalizovaná a úplná verze dotazníku umístěna na uvedené stránky.

Dotazník obsahoval dvacet otázek. Dvanáct z nich bylo konstruováno s možností zvolit jednu nebo více z navrhovaných odpovědí. Osm otázek bylo formulováno jako uzavřené s

volbou ano – ne. Strukturu jsem přizpůsobil internetové podobě. Dotazy byly rozděleny do bloků A - D:

- A) využívání internetu dětmi a mladými lidmi obecně
- B) způsob komunikace, její hlavní témata a účel použití
- C) vztah k bezpečnosti internetové komunikace z hlediska prezentovaných údajů, akceptování komunikace s neznámými uživateli
- D) základní sociodemografické údaje

Doba trvání šetření byla od 2. 3. do 25. 3. 2010, přesně 561 hodin. Po jejím uplynutí byl dotazník uzavřen a data vyhodnocena. Podle uvedených údajů dotazník vyplnilo 111 respondentů. Kriterium návratnosti bylo dáno poměrem vyplněných, odeslaných dotazníků ve vztahu k pouze zobrazeným a představovalo 79,4%. Prostřednictvím importu jsem dosažená data uložil do počítače a následně analyzoval.

4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

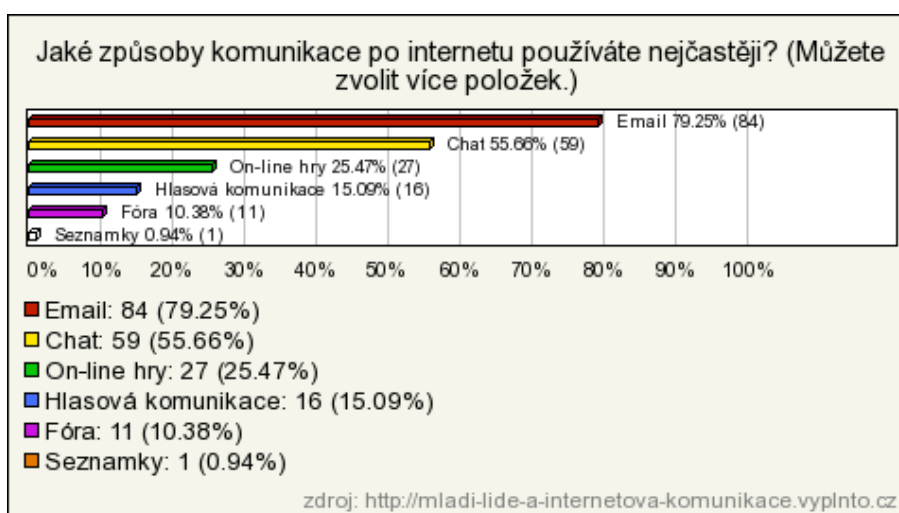
Při analýze a interpretaci dat jsem postupoval podle struktury dotazníku, uvedenou v blocích A - D.

Interpretace dat z bloku A

Otázky č. 1 a 2 měly dělicí charakter. Jejich cílem bylo strukturovat mladé uživatele a to z hlediska času, základního způsobu využití internetové komunikace a zapojení do sociálních sítí.

V první otázce odpovědělo 106 respondentů ANO, na dotaz zda využívají internetovou komunikaci. Z otázky č. 2 byly zjištěny nejčastější formy obecného využití internetu pro komunikaci v daném věkovém rozmezí respondentů. V 79% využívají respondenti E mail, 56% chat, pak on-line hry s 25% a 15% připadá na hlasovou komunikaci. 10% Fóra a 0,94% seznamky.

Graf 3 Nejčastěji používané způsoby internetové komunikace

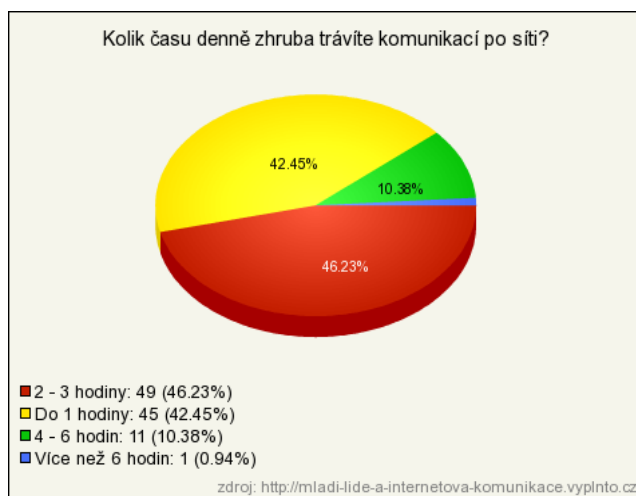
Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Interpretace dat z bloku B

Následující otázky č. 3 - 10 byly se zaměřeny na prostředí komunikace, její hlavní témata a konkrétní účely použití internetu.

Problematice frekvence a četností zapojení dětí a mladých lidí do internetové komunikace byly věnovány dva dotazy, které se týkaly délky a počtu připojení. Z odpovědí vyplynulo, že časová dávka, kterou denně mladí uživatelé internetu věnují, je nejobvykleji 2-3 hodiny, což činí více než 46%. Pak následuje 42% uživatelů do jedné hodiny a zbývající setrvávají u internetu déle než 4 hodiny.

Graf 4 Čas denně strávený komunikací po síti

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Zde je nutno poznamenat, že záměrem bylo, aby se odpověď vztahovala ke komunikaci po síti obecně a tudíž ještě není strukturována hlediskem sociálních sítí. Uvedené kritérium je již začleněno v otázce zjišťující četnosti připojení do komunikace. Výsledky říkají, že téměř 38 % dětí se zapojí do sítě několikrát denně a 31% dětí, se připojí k internetové komunikaci alespoň 1x denně. Pak následují děti s připojením 3-4 x do týdne to je asi 10% a méně často jen cca 4%. Z pohledu obecných sociodemografických údajů nehrály věk ani pohlaví mladých uživatelů internetu nijak zásadní roli.

Graf 5 Četnosti návštěv sociálních sítí

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Na dělicí otázku č. 4, „Využíváte weby, jejichž prostřednictvím se sdružují lidé tzv. sociální sítě (jako např. Facebook, Líbím se ti apod.)?“, odpovědělo ANO 89 respondentů, což

činí 84% ze všech, kteří zde vyplňovali. Pro mne bylo poměrně překvapivé zjištění, že 16% ze všech dotazovaných, mladých uživatelů nereflektuje na sociální sítě a nemá potřebu se do nich zapojovat.

Tabulka 1 Využití sociálních sítí jako prostředku komunikace

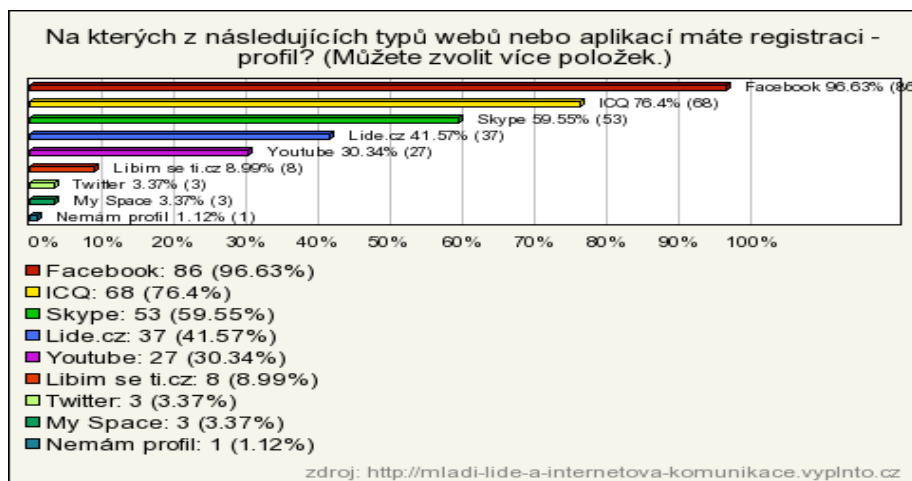
Odpověď	Počet	Vyjádření v %
ano	89	84%
ne	17	16%

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Zde mne zajímalo i rozmezí věku. S použitím výpočtu analýzy závislosti (možnost nabízená a vypočtená na stránkách VypInto.cz) bylo určeno, že 7 z 32 odpovědí u chlapců ve věkových hranicích 10 – 14 let, se nezapojuje do sociálních sítí (pravděpodobnost 22%). Vzhledem k velikosti výzkumného vzorku je však nutno přijmout tento výsledek s nízkou mírou spolehlivosti (viz. příloha P 2). V diskuzi k dotazníku, o které jsem se již zmínil, mi některé děti sdělili, že jsou do využití sociálních sítí spíše donuceni praktickými okolnostmi. Jde například o řešení otázek spojených s domácími úlohami. Oblast konkrétní komunikace byla zmapována samostatným dotazem.

Navazující otázka pro rámeček využívaného internetového prostředí sledovala, na kterých webech se mladí uživatelé nejčastěji registrují. Bezkonkurenční podíl má sociální síť FACEBOOK a to ve více než 96% případů. Na dalším místě je prostředí ICQ se 76%, pak následuje SKYPE 60%, LIDÉ. CZ 42% a jako poslední bych zmínil YOUTUBE 30% (viz graf č. 6). Věkové hledisko zde, k mému překvapení, nesehrálo nijak zásadní roli.

Graf 6 Nejčastější typy webů využitých pro zřízení registrace

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Rozsah problematiky obsahové náplně internetové komunikace mladých uživatelů byl zastoupen také dvěma dotazy. První z nich byla obecnější a sledovala spíše hledisko technických možností sítě. Odpovědi v další otázce „Za jakým účelem nejčastěji komunikaci po síti používáte?“, byla podrobněji určena osobní motivace k přímému účelu komunikace.

Z výsledků vyplynulo, že z úhlu pohledu možností internetu, nejvíce 98% dětí a mladých lidí, kontaktuje své přátele. Více než 57%, vkládá a prohlíží fotografie. Další, pro respondenty podstatným využitím, je komentování fotografií a prohlížení činnosti osob zařazených mezi přátele. Zde se jedná o 52% uživatelů. Herní aplikace a „staň se fanouškem“ některého z navrhovaných klubů, jsou zastoupeny zhruba stejnými objemy, to je 49% a 48%.

Graf 7 Využívané možnosti sociálních sítí

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Tabulka 2 Využívané možnosti sociálních sítí respondenty

Odpověď	10-14 let		15-24 let	
	Počet	%	Počet	%
Kontakt s přáteli	49	96%	38	100%
Aplikace (hry, testy, kvízy apod.)	30	59%	13	34%
"Staň se fanouškem"	29	57%	15	39%
Komentování fotek, statusů nebo činností	24	47%	22	58%
Prohlížení činnosti Vašich přátel	23	45%	23	61%
Vkládání a prohlížení fotografií	23	45%	28	74%
Příspěvky do diskuzí	15	29%	9	24%
Aktualizace Vašeho statusu	14	27%	15	39%
Hlasování	9	17%	1	3%

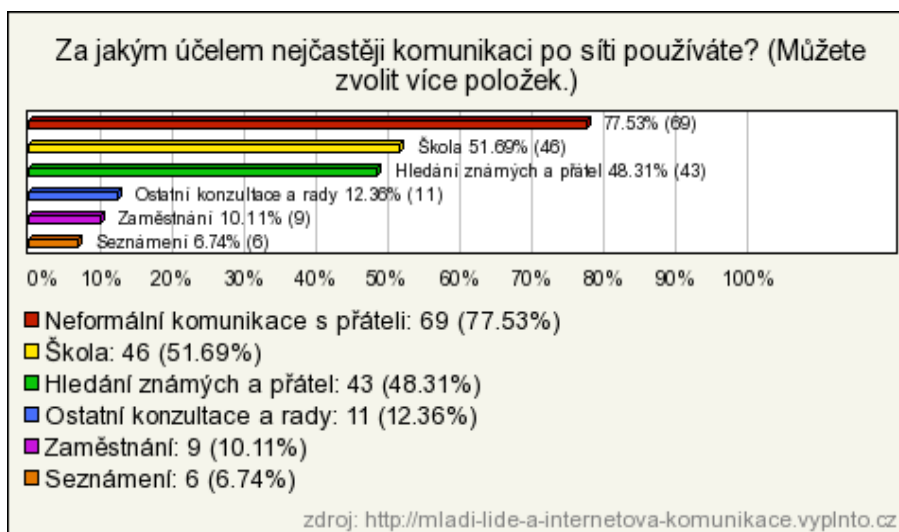
Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

K otázce „Jaké možnosti sociálních sítí využíváte?“, jsem se zaměřil na hledisko věku a výsledky jsou porovnány v tabulce 2.

Pokud jde o konkrétní účel připojení, daný osobní motivací uživatele, je na prvním místě neformální komunikace s přáteli (78%). Pak následuje diskuze ke školní a studijní oblasti, zastoupená 52%.

Více než 48% mladých uživatelů se připojuje k síti za účelem hledání přátel a známých. Získaný výsledek koresponduje se všemi zveřejněnými údaji z podobných výzkumů. Jedním z důvodů velké oblíbenosti sociálních sítí, je právě hledání známých nebo přátel.

Graf 8 Nejčastější účely komunikace

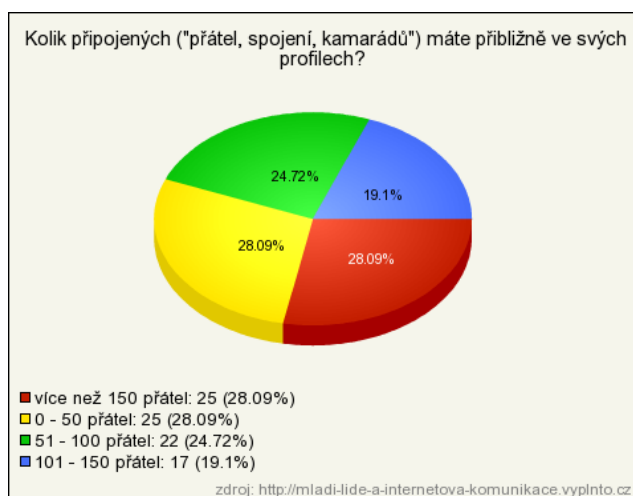
Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Interpretace dat z bloku C

Rizik spojených s internetem se týká další část uváděných výsledků výzkumu. Byla tvořena otázkami č. 9-18 a je stěžejní z hlediska odpovědi na hlavní výzkumnou otázku. Jak jsem zjistil při analýze výzkumů v oblasti internetu, jde o problém, který je v současnosti jedním z nejdiskutovanějších a nejsledovanějších. Proto jsem své šetření realizoval spíše se zřetelem na schopnost mladých uživatelů vnímat rizika virtuální komunikace a ochotu přizpůsobit se tomu.

Odpovědi na otázku č. 9 „Kolik připojených ("přátel, spojení, kamarádů") máte přibližně ve svých profilech?“ jsou vcelku rovnoměrně rozloženy. To se nejpřehledněji promítá v jejich grafickém znázornění. V kontextu bezpečnosti mladých uživatelů sítí je tento údaj důležitý.

Graf 9 Počet připojených „přátel“

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

K problematice velikosti vznikajících struktur, byl přiřazen také dotaz, na možnost ignorování žádosti o začlenění známého či kamaráda do skupiny. Během diskuze k dotazníku jsem zdůraznil, že tato otázka je v negativní formě. Děti neměly problém toto vysledovat a správně vyplňovat.

Zjištění z otázky č. 10 „Ignorovali jste někdy žádost o přidání do "přátel"?“, jsou uvedena v tabulce 1. Odpověď ANO zvolilo 62% respondentů. To naznačuje, že prvek osobních vztahů mezi dětmi a mládeží, se do jisté míry přenáší na kybernetické prostředí.

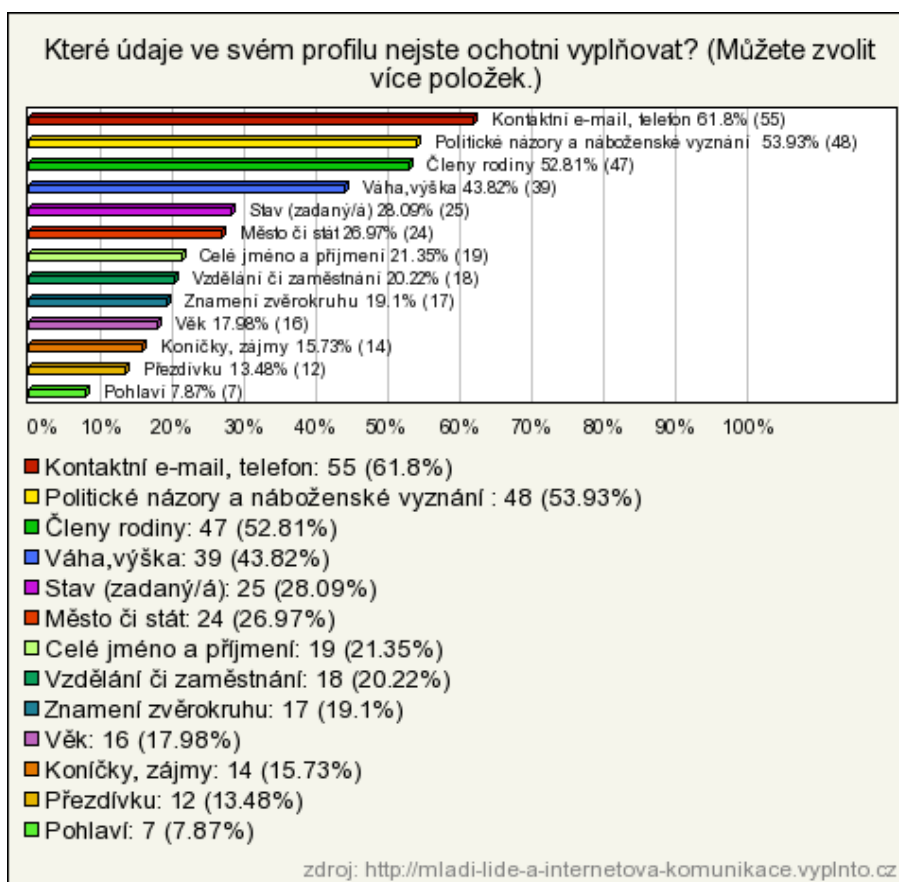
Tabulka 3 Odmítnutí žádosti o přístup do profilu

Odpověď	Počet	Vyjádření v %
ano	55	62%
ne	34	38%

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Dotaz týkající uveřejňování konkrétních osobních dat respondentů byl opět postaven negativně a měl za cíl zjistit údaje, které nejsou mladí lidé ochotni vyplňovat.

Graf 10 Postoj respondentů k uveřejňování konkrétních údajů

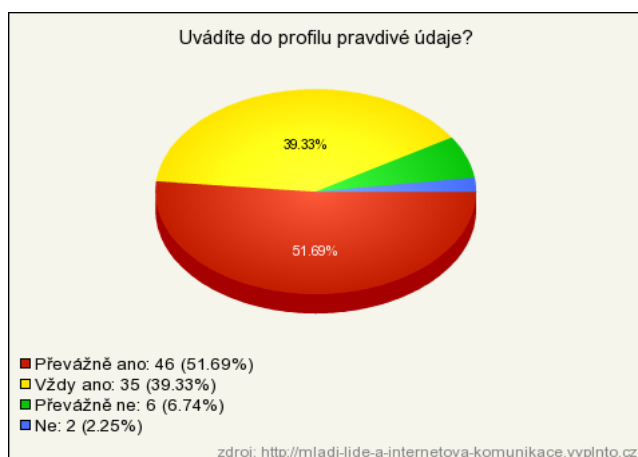

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Ačkoli, na straně jedné, více než 60% respondentů odpovědělo, že nechce vyplňovat kontaktní údaje, na druhé straně pro 87% z nich není problém se prezentovat ve svých profilech fotografiemi. Tento jev může být důsledkem prudkého nárůstu „osvětových“ snah, které mohou vést děti ke klamným úsudkům. Poměrně vysoká míra (54%) mladých uživatelů, kteří nejsou ochotni uveřejnit své politické nebo náboženské vyznání, může být dána tím, že nemají vyhraněný postoj k politice.

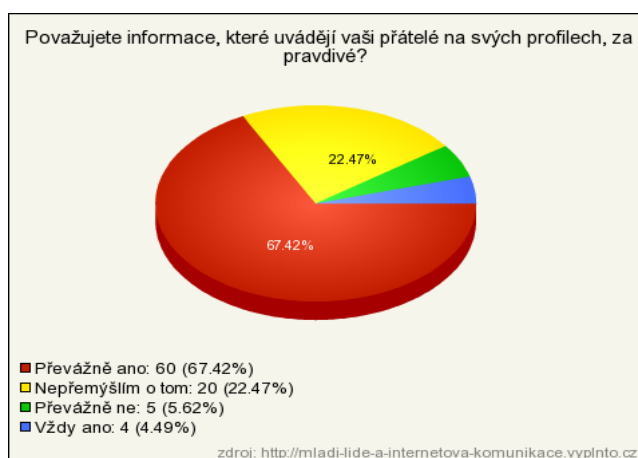
Předmětem dvou následujících otázek byl vztah k pravdivosti údajů, zveřejňovaných samotnými respondenty a naopak, pohled na prezentace ostatních. Mladí uživatelé internetu zde jasně ukazují, že nepřemýšlí do hloubky o možnosti zneužití jejich dat nebo snahy zjistit si o nich informace. Nadpoloviční většina (52%) potvrdila převážnou pravdivost jimi uváděných dat. Výsledek z hlediska dat přijímaných je ještě markantnější. Více než 67% je považuje za převážně pravdivá. Vyhodnocení nejlépe znázorňují grafy 12 a 13, které jsou, pro názornost, uvedeny pod sebou.

Graf 11 Postoj mladých uživatelů internetu k pravdivosti vlastních údajů

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Graf 12 Postoj respondentů k pravdivosti údajů ostatních uživatelů

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

Postoj dětí a mládeže k navazování známostí po internetu potažmo k uskutečnění osobních setkání je klíčovou oblastí dotazníku spadající do bloku C, tedy problematiky bezpečnosti internetu. Otázky se týkaly odpovědí na výzvy neznámých uživatelů nebo vpuštění cizího uživatele do svého profilu, což by mu umožnilo čitelnost podrobnějších údajů. Důležitá je také otázka vypovídající o skutečném setkání s uživatelem, o kterém mají respondenti představu zprostředkovanou pouze pomocí internetu.

Na otázku č. 15 „Odpověděli jste někdy na výzvy, nebo komentáře neznámých uživatelů?“, reagovalo odpovědí ANO 33% dětských a mladých uživatelů sítě. Stejně procento odpovědi ANO (33%), bylo vyhodnoceno u otázky, která navazovala „Měli jste někdy pocit, že neznámý uživatel je dotěrný?“. Je zřejmé, že pokud se děti setkávali s usilovnou snahou „cizince“ navázat kontakt, bylo tomu tak na základě jejich předchozí odezvy. Ob-

dobné výsledky byly zaznamenány také u otázky „Přidali jste si někdy mezi přátele někoho úplně neznámého?“. Odpovědi ANO reagovalo bezmála 34% mladých respondentů. Zde jsem opět využil možnosti na stránkách VypInto.cz a použil výpočet analýzy závislosti mezi odpověďmi s následujícím výsledkem. Mladí respondenti, kteří reagovali na výzvu neznámého uživatele si jej s pravděpodobností 50% (15 z 30 odpovědí) vpustily do svého profilu (viz. příloha P 3). Kriterium věku zde nebylo hodnoceno jako zásadní.

Poslední otázka této baterie se týkala osobního setkání s neznámým uživatelem a zněla: „Sešli jste se někdy s někým pouze na základě komunikace po síti?“. Ačkoli celkem 82% dotazovaných odpovědělo NE, ukázalo se, že zde důležitou roli hraje věk. Děti od 10 do 14 let odpovídali v poměru NE 90%, ANO 10%. U respondentů ve věkových kategoriích od 15 do 24 let byl poměr NE 70%, ANO 30%. Výsledek se může zdát pozitivní. Podle údajů z dotazníku to však znamená, že z 67 dětí mezi 10-14 lety věku, se 6 setkalo s někým, o kom měly pouze zprostředkované a málo přesné informace (viz. příloha P 4).

Interpretace dat z bloku D

Dvě závěrečné otázky vypovídají o věkových kategoriích a pohlaví respondentů. Dotazník vyplnilo 69 dívek (žen) a 42 chlapců (mužů).

Graf 13 Věkové složení respondentů

Zdroj: vlastní výzkum, realizovaný od 2. 3. do 25. 3. 2010

4.1 Shrnutí výsledků výzkumu

Jak jsem již uvedl, problematika bezpečnosti internetu je rozsáhlá a s narůstajícími technologickými možnostmi s sebou přináší mimo jiné i sociologické problémy. Pro účely svého výzkumu jsem danou oblast zúžil a zaměřil se na jevy, které v souvislosti s bezpečností

internetu považují za důležité. Cílem bylo především zmapovat, zda jsou si mladí uživatelé přicházejících nebezpečí vědomi, také zjistit jak, z pohledu bezpečnosti, komunikují a jak jsou ochotni se prezentovat. Hlavní výzkumná otázka zjišťovala, zda vnímají děti, mládež a mladí lidé rizika při komunikaci s ostatními uživateli sociálních sítí.

Podstatný prvek odpovědi na otázku vztahu, mladých lidí k rizikům virtuálního sociálního prostředí, přináší reakce na podnět od neznámého uživatele. Pokud mu sdělí svůj kontakt nebo umožní vstup do svého profilu, lze obecně říci, že tím mění standardně nastavené parametry ochrany svých údajů. Pak je problémem schopnost nebo ochota mladého člověka přizpůsobit tomu komunikaci a svou prezentaci. Klíčový bod lze tedy specifikovat jako vědomé umožnění přístupu do „vlastního“ prostředí, které si každý z mladých uživatelů sám vytváří, podle individuálních představ. Výsledky ukázaly, že zhruba třetina dětí, mládeže a mladých lidí komunikujících v rámci sociálních sítí, nemá dostatečný respekt k neznámým uživatelům a jejich pohybu na „svém území“, tudíž nevnímá pravděpodobná rizika. Vliv uvedeného zjištění je patrný i v oblasti poskytování charakterizujících údajů. Výzkum prokázal, že ačkoli mladí uživatelé sítí nejsou při uvádění svých osobních dat zcela upřímní, značně důvěřují údajům od osob, které považují za známé.

Shrnuli získaná data ve vztahu k hlavní výzkumné otázce, výsledkem je, že zhruba dvě třetiny mladých uživatelů sítí vnímají nebezpečí internetu a přizpůsobují tomu svou komunikaci.

Lze říci, že důvěra a snaha komunikovat jsou podstatné také z hlediska dílčích výzkumných otázek, které řeší četnost zapojení dětí a mladých lidí do sociálních sítí a prostředí pro komunikaci. Naprostá většina z nich, se podle výsledků, připojuje na síť vícekrát nebo alespoň jedenkrát denně a komunikační prostředí, v němž se nejčastěji pohybují je síť Facebook, za níž následuje ICQ. Zde vytvářejí skupiny, které počtem účastníků nelze porovnat s reálným sociálním prostředím a ve více než jedné čtvrtině přesahují 150 „přátel“. Dokladem toho jsou výsledky vztahující se k této dílčí výzkumné otázce.

Obsahová náplň komunikace mladých uživatelů internetu, byla základem další dílčí výzkumné otázky. Obecně lze říci, že vždy šlo o potřebu kontaktu s přáteli, i když konkrétním cílem komunikace byla nejčastěji neformální diskuze.

Závěrečnou dílčí výzkumnou otázkou byl problém přímého kontaktu vycházejícího výlučně z komunikace po internetu. Podle výsledků není běžným, nikoli však výjimečným jevem a roli zde hraje věk mladého uživatele, který je přímo úměrný tendenci k setkání.

Na základě provedeného výzkumu bych konstatoval, že vykresluje náznaky nedostatků v naplňování některých základních potřeb současných dětí a mladých lidí. Nejvýrazněji se projevil deficit potřeby sounáležitosti, i když jak říká Maslow (in Plháková, 2006), její vyjádření provází silná ambivalence s různými omezeními.

ZÁVĚR

Informační a komunikační technologie, které velká většina z nás vnímá jako běžnou součást života, jsou pro mne zajímavé nejenom technickými parametry, ale i dopadem jaký mají na celkový obraz společnosti. Ve své práci jsem proto alespoň rámcově obsáhl jejich evidentní vlivy se zaměřením na mladou generaci.

V části teoretické jsem ukázal vývoj mediálních prostředků v historickém kontextu a shrnul elementární pojmy, týkající se médií a ICT. Podrobný rozbor byl věnován zejména sféře internetu. Jeho historii jsem popsal od úplného počátku se zaměřením na podmínky v České republice. Současný stav byl dokreslen rozbohem technických možností a služeb internetu s jejich definováním. V samostatném sektoru jsem předložil nebezpečí a rizika, která internet přináší zejména v rámci komunikace prostřednictvím sociálních sítí se zvláštním zřetelem na negativní jevy, dopadajícími na děti a mládež. Za účelem co nejpodrobnějšího dokreslení teoretických východisek, jsou v poslední pasáži zmíněny některé výsledky realizovaných výzkumů, zacílených na internetovou bezpečnost mladých lidí. Největším úskalím pro mne byla selekce podstatných informací v aktuální podobě. Při studiu a vyhledávání zdrojů k dané problematice jsem neustále odkrýval nové poznatky, což dokazuje, že se jedná o neodmyslitelný segment existence moderní společnosti, který je stále živý a prochází proměnami.

Obsahem praktické části bylo zpracovat, zrealizovat a zdokumentovat výzkum vlivu informačních a komunikačních technologií na děti a mládež. Mým hlavním cílem bylo detekovat aktuální schopnost mladé generace vnímat ohrožení, přicházející po internetu. Za sekundární cíl jsem považoval zmapovat intenzitu, formy, obsahy a stimuly, jakými jsou vedeni ke komunikaci zejména v rámci virtuálních sociálních sítí. Podobné výzkumy a studie, které jsem analyzoval, ve většině uvádějí, že jejich aktualizace je nutná prakticky každý rok. Ačkoli mé výzkumné šetření mělo menší rozsah s primární orientací na bezpečnost internetu, jedním z výsledných efektů bylo i potvrzení uvedeného náhledu. Výzkum ukázal, že dvě třetiny dětí a mladých lidí, z výzkumného vzorku, akceptují rizika a hrozby spojené s komunikací po síti. Dosažené výsledky korespondují s obdobně zaměřenou studií z loňského roku v rámci projektu Bezpečnější internet, o které se zmiňuji v pasáži 2.3. Pozitivní posun je však patrný v některých dílčích otázkách jako je např. osobní setkání dítěte s cizí osobou dohodnuté přes internet.

Nová komunikace s sebou nese mnoho dalších prvků, které však ještě nejsou zcela přesně definovány. Názorné je, že zmíněný stav se promítá ve fenoménu sociálních sítí. Jde totiž o prostředí, které je tvořeno zejména mladou generací a jehož stavební části jsou vlastně determinovány reálnými vztahy. Působení nových ICT médií tedy nemá pouze jednosměrný charakter, ale virtuální a reálný svět se ovlivňují vzájemně. Zde bych připomněl, zajímavě zpracované výsledky studie ENHANCING CHILD SAFETY AND ONLINE TECHNOLOGIES, které hovoří v duchu základního principu, což je odpovědnost a výchova rodičů. Podle mého názoru, je však jejich pozice složitá. Na jedné straně by měli vnímat pozitivně snahu dětí o začlenění, byť cestou elektronických médií, na straně druhé s nimi zlepšovat osobní komunikaci a plnit ostatní rodičovské funkce, do jejichž rámce dnes patří také rozšiřování přehledu v nových technologiích. Rád bych mou bakalářskou prací přispěl právě rodičům k přiblížení a pochopení problematiky internetu a virtuálního světa.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografická literatura:

- [1] AUGUSTA, P., VÁVRA, P. *Vynálezy na všední den*. 1. vyd. Praha: Albatros 1998, 110 s. ISBN 13-785-88-1
- [2] BĚLOHRADSKÝ, V., aj. *Média dnes*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 431 s. ISBN 978-80-244-2023-3.
- [3] BYSTRICKÝ, J., MUCHA I. *K filozofii médií*. Praha: Vydavatelství 999, 2007. 168 s. ISBN 978-80-86391-23-6.
- [4] DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost - Příručka pro uživatele*. Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.
- [5] ERIKSEN, T. H. *Tyranie okamžiku*. Brno: Doplněk, 2005. 168 s. ISBN 80-7239-185-2.
- [6] GIDDENS, A. *Sociologie*. 1999. Praha: Argo. 337 s. ISBN 80-7203-124-4.
- [7] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 260 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [8] JIRÁK, J. KOPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2006. 206 s. ISBN 80-7367-287-1.
- [9] KRAUS, W. *Televize – nový kontinent: Kultura nebo chaos?* 1. vyd. Praha: Československá televize, 1991. 148 s. ISBN 80-85005-02-6.
- [10] KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-13-4X.
- [11] KVASIL, B. *Malá československá encyklopedie – Svazek 4*. Praha: Academia, 1987. 998 s.
- [12] MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. 2003. Praha: Portál. 340 s. ISBN 80-7178-771-X.
- [13] MCLUHAN, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. 348 s. ISBN 8020702962.
- [14] PAVLŮ, D. a kol. *Slovník propagace a-z*. Praha: Merkur, 1983. 246 s.
- [15] REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

- [16] ŘÍČAN, P. PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995. 62 s. ISBN 80-7178-084-7.
- [17] SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 290 s. ISBN 978-80-7367-230-0.

Internetové zdroje:

- [18] Český statistický úřad. *Informační technologie v českých domácnostech*. [online]. 2009, [cit. 2009-10-21]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_technologie_v_ceskych_domacnostech>.
- [19] EUROPA Press Releases. *Sociální síť: Komise prostředníkem dohody mezi předními internetovými společnostmi*. [online]. 2009, [cit. 2009-10-11]. Dostupný z WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/232&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.
- [20] HOBBS, R. *Hobbes' Internet Timeline 10*. [online]. 2002, 20. 10. 2009 [cit. 2009-10-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/>>.
- [21] Internet Hotline. *Podrobnosti o projektu*. [online]. 2009 [cit. 2010-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.internethotline.cz/projekt-internet-hotline/podrobnosti-o-projektu.htm>>.
- [22] KOPECKÝ, K. *Kybergrooming*. E-bezpeci.cz. [online]. 2008 [cit. 2009-10-11]. Dostupné z WWW: <<http://prezentace.e-bezpeci.cz/kybergrooming/index.html>>.
- [23] KOPECKÝ, K. *Kybergrooming aneb Kdo loví v chatu*. [online]. 2009 [cit. 2009-10-11]. ceskaskola.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/2009/05/kamil-kopecky-kybergrooming-aneb-kdo.html>>.
- [24] PALFREY, J. *ENHANCING CHILD SAFETY AND ONLINE TECHNOLOGIES* [online]. Harvard University: Berkman Center, 2008. 278 s. FINAL REPORT OF THE INTERNET SAFETY TECHNICAL TASK FORCE. Harvard Law School. Dostupné z WWW: <<http://cyber.law.harvard.edu/pubrelease/isttf/>>.
- [25] PETERKA, J. *SID 2009: do boje proti kybernetické šikaně!* [online]. 2009 [cit. 2009-10-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/sid-2009-do-boje-proti-kyberneticke-sikane/>>.

- [26] PUŽMANOVÁ, R. *Elektrosmog a bezdrátová komunikace*. [online]. 2002 [cit. 2009-10-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/elektrosmog-a-bezdratova-komunikace/>>.
- [27] Social networking. *Social networking (sociální sítě)*. [online]. 2007, [cit. 2010-02-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.symbio.cz/slovník/social-networking-socialni-site.html>>.
- [28] STÁRKOVÁ, S. *Závislost na internetu ničí vztahy*. Zdravi.centrum.cz. [online]. 2006, [cit. 2009-10-11]. Dostupný z WWW: <<http://zdravi.centrum.cz/zivotni-styl/2006/10/21/clanky/zavislost-na-internetu-nici-vztahy/>>.
- [29] Šikana a kyberšikana. *Proti-sikane.saferinternet.cz*. [online]. 2009, [cit. 2009-10-11]. Dostupný z WWW: <<http://proti-sikane.saferinternet.cz/sikana-a-kybersikana>>.
- [30] Věda a výzkum. *Eurobarometr ukazuje, jak se chovají děti na Internetu*. E-bezpečí [online]. 2008, [cit. 2010-02-04]. Dostupný z WWW: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/31/21/lang,czech/>>.
- [31] Výzkum Saferinternet.cz.: Výzkum chování dětí na Internetu In *Bezpečnost dětí na internetu*. [s.l.]: [s.n.], 2009 [cit. 2010-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.saferinternet.cz/ke-stazeni-/711-3>>.
- [32] ZANDL, P. *Historie českého Internetu II*. [online]. 2003 [cit. 2009-10-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/historie-ceskeho-internetu-ii/>>.
- [33] ZBIEJCZUK, A. *Web 2.0 charakteristika a služby*. [online]. Brno, 2007. 71 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, fss. Dostupné z WWW: <<http://zbiejczuk.com/web20/03-charakteristiky.html>>.
- [34] ZLATUŠKA, J. *Počítače a zdravotní rizika (5)*. [online]. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 1995, roč. V, č. 5, [cit. 2009-10-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/34.html>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADSL	Asymetric Digital Subscriber Line
aj.	a jiné
apod.	a podobně.
ARPANET	Advanced Research Projects Agency Network
atd.	a tak dále
BBC	British Broadcasting Corporation
CD-ROM	Compact Disc Read-Only Memory
CESNET	Czech Educational and Scientific NETwork
CZESICON	Czech Safer Internet Combined Node
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČT	Česká televize
ČVUT	České vysoké učení technické
DVD	Digital Versatile/Video Disc
E-mail	Electronic mail
EMF	Electromagnetic Fields
EU	Evropská unie
HD	Hard Disc
ICT	Information and Communication Technologies
ICQ	"I Seek You"
IP	Internet Protocol
NFSNET	Federal Educational and Scientific NETwork
ONLINE	na lince
PR	Public relations

r.	rok
RSI	Repetition Strain Injuries
SMS	Short Message Service
TCP/IP	Transmission Control Protocol/Internet Protocol
TN.CZ	Televize nova – server
TV	Televize
tzv.	tak zvané
USA	United States of America
VIP	Very Important Person
VOIP	Voice over Internet Protocol
Wi-Fi	Wireless Fidelity
viz.	lze vidět
WWW/Web	World Wide Web
ZŠ	Základní škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	Využití sociálních sítí jako prostředku komunikace	str. 35
Tabulka 2	Využívané možnosti sociálních sítí respondenty	str. 36
Tabulka 3	Odmítnutí žádosti o přístup do profilu	str. 38

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Vývoj počtu uživatelů internetu do roku 2009	str. 18
Graf 2	Vývoj počtu uživatelů soc. sítě FACEBOOK do roku 2009	str. 20
Graf 3	Nejčastěji používané způsoby internetové komunikace	str. 33
Graf 4	Čas denně strávený komunikací po síti	str. 34
Graf 5	Četnosti návštěv sociálních sítí	str. 34
Graf 6	Nejčastější typy webů využitých pro zřízení registrace	str. 35
Graf 7	Využívané možnosti sociálních sítí	str. 36
Graf 8	Nejčastější účely komunikace	str. 37
Graf 9	Počet připojených „přátel“	str. 38
Graf 10	Postoj respondentů k uveřejňování konkrétních údajů	str. 39
Graf 11	Postoj mladých uživatelů internetu k pravdivosti vlastních údajů	str. 40
Graf 12	Postoj respondentů k pravdivosti údajů ostatních uživatelů	str. 40
Graf 13	Věkové složení respondentů	str. 41

SEZNAM PŘÍLOH

- P 1** Vzor aplikovaného dotazníku
- P 2** Analýza závislosti k otázce č. 4
- P 3** Analýza závislosti k otázce č. 15
- P 4** Analýza závislosti k otázce č. 18
- P 5** Tabulka 4, Obrázek 1
- P 6** Obrázek 2

PŘÍLOHA P 1: DOTAZNÍK

1. Využíváte komunikaci prostřednictvím internetu?

Ano Ne

2. Jaké způsoby komunikace po internetu používáte nejčastěji? (Můžete zvolit více položek.)

Email Fóra Hlasová komunikace Chat On-line hry

3. Kolik času denně zhruba trávíte komunikací po síti?

2 - 3 hodiny 4 - 6 hodin Do 1 hodiny

4. Využíváte weby, jejichž prostřednictvím se sdružují lidé tzv. sociální sítě (jako např. Facebook, Líbím se ti apod.)?

Ano Ne

5. Jak často sociální sítě navštěvujete?

1 x denně Několikrát denně

6. Jaké možnosti sociálních sítí využíváte? (Můžete zvolit více položek.)

"Staň se fanouškem" Aktualizace Vašeho statusu Aplikace (hry, testy, kvízy apod.)

Hlasování Komentování fotek, statusů nebo činnosti Kontakt s přáteli

Prohlížení činnosti Vašich přátel Příspěvky do diskuzí Vkládání a prohlížení fotografií

7. Na kterých z následujících typů webů nebo aplikací máte registraci - profil? (Můžete zvolit více položek.)

Facebook ICQ Lide.cz Skype Youtube

8. Za jakým účelem nejčastěji komunikaci po síti používáte? (Můžete zvolit více položek.)

Hledání známých a přátel Neformální komunikace s přáteli Ostatní konzultace Škola

9. Kolik připojených ("přátel, spojení, kamarádů") máte přibližně ve svých profilech?

0 - 50 přátel 101 - 150 přátel 51 - 100 přátel více než 150 přátel

10. Ignorovali jste někdy žádost o přidání do "přátel" od uživatele, kterého znáte?

ano ne

11. Které údaje ve svém profilu nejste ochotni vyplňovat? (Můžete zvolit více položek.)

Celé jméno a příjmení Členy rodiny Koničky, zájmy Kontaktní e-mail, telefon Město Politické názory a náboženské vyznání Přežďívku Stav (zadaný/á)

Váha, výška Věk Vzdělání či zaměstnání Znamení zvěrokruhu

12. Máte profilovou fotku?

ano ne

13. Uvádíte do profilu pravdivé údaje?

Převážně ano Vždy ano

14. Považujete informace, které uvádějí vaši přátelé na svých profilech, za pravdivé?

Nepřemýšlím o tom Převážně ano

15. Odpověděli jste někdy na výzvy, nebo komentáře neznámých uživatelů?

ano ne

16. Měli jste někdy pocit, že neznámý uživatel je dotěrný?

ano ne

17. Přidali jste si někdy mezi "přátele" někoho úplně neznámého?

ano ne

18. Sešli jste se někdy s někým pouze na základě komunikace po síti?

ano ne

19. Jaké je Vaše pohlaví?

Muž Žena

20. V jakém rozmezí je Váš věk?

10 - 14 let 20 - 24 let

PŘÍLOHA P 2:

Analýza závislosti k otázce č. 4

Zdroj: Vích, M. *Mladí lidé a internetová komunikace (výsledky průzkumu)*, 2010. Dostupné z WWW: <<http://mladi-lide-a-internetova-komunikace.vyplnto.cz>>.

Analýza Vám řekne, zda má Vaše definice skupiny respondentů nějaký vliv na Vámi vybraný výrok.

Antecedent (část B):

- **Jaké je Vaše pohlaví?**
 - Muž
- **V jakém rozmezí je Váš věk?**
 - 10 - 14 let

Succedent (část A):

- **Využíváte weby, jejichž prostřednictvím se sdružují lidé tzv. sociální sítě (jako např. Facebook, Líbím se ti apod.)?**
 - Ne
- - Ne

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	7	25	32
Non Antecedent	10	69	79
Součet	17	94	111

Čtyřpolní tabulka. Ve sloupci Succedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části A, ve sloupci Non Succedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části A. V řádku Antecedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části B, v řádku Non Antecedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části B.

Odchylka od průměru: +42.83%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 15.32%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 21.88%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B zvyšují pravděpodobnost výroku v části A.

Podpora: 7 (support)

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo pouze 7 respondentů - s výsledkem zacházejte opatrně.

Spolehlivost implikace: 21.88% (confidence)

U 21.88% respondentů splňujících antecedent se můžeme spolehnout na to, že bude platit succedent. Síla implikace je nízká.

Spolehlivost ekvivalence: 68.47% (e-confidence)

U 68.47% respondentů platí ekvivalence mezi platností antecedentu a succedentu. Síla ekvivalence je střední.

PŘÍLOHA P 3:

Analýza závislosti k otázce č. 15

Zdroj: Vích, M. *Mladí lidé a internetová komunikace (výsledky průzkumu)*, 2010. Dostupné z WWW: <<http://mladi-lide-a-internetova-komunikace.vyplnto.cz>>.

Antecedent (část B):

- Přidali jste si někdy mezi "přátele" někoho úplně neznámého?
 - ano

Succedent (část A):

- Odpověděli jste někdy na výzvy, nebo komentáře neznámých uživatelů?
 - ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	15	15	30
Non Antecedent	14	67	81
Součet	29	82	111

Čtyřpolní tabulka. Ve sloupci Succedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části A, ve sloupci Non Succedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části A. V řádku Antecedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části B, v řádku Non Antecedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části B.

Odchylka od průměru: +91.38%

*V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 26.13%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 50%. Antecedent silně podporuje succedent - odpovědi v části B silně zvyšují **pravděpodobnost** výroku v části A.*

Podpora: 15 (support)

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 15 respondentů - výsledek lze použít.

Spolehlivost implikace: 50% (confidence)

U 50% respondentů splňujících antecedent se můžeme spolehnout na to, že bude platit succedent. Síla implikace je nízká.

Spolehlivost ekvivalence: 73.87% (e-confidence)

U 73.87% respondentů platí ekvivalence mezi platností antecedentu a succedentu. Síla ekvivalence je střední

PŘÍLOHA P 4:

Analýza závislosti k otázce č. 18

Zdroj: Vích, M. *Mladí lidé a internetová komunikace (výsledky průzkumu)*, 2010. Dostupné z WWW: <<http://mladi-lide-a-internetova-komunikace.vyplnto.cz>>.

Antecedent (část B):

- V jakém rozmezí je Váš věk?
 - 10 - 14 let

Succedent (část A):

- Sešli jste se někdy s někým pouze na základě komunikace po síti?
 - ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	6	61	67
Non Antecedent	13	31	44
Součet	19	92	111

Čtyřpolní tabulka. Ve sloupci Succedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části A, ve sloupci Non Succedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části A. V řádku Antecedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části B, v řádku Non Antecedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části B.

Odchylka od průměru: -47.68%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 17.12%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 8.96%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B snižují pravděpodobnost výroku v části A.

Podpora: 6 (support)

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo pouze 6 respondentů - s výsledkem zacházejte opatrně.

Spolehlivost implikace: 8.96% (confidence)

U 8.96% respondentů splňujících antecedent se můžeme spolehnout na to, že bude platit succedent. Síla implikace je nízká.

Spolehlivost ekvivalence: 33.33% (e-confidence)

U 33.33% respondentů platí ekvivalence mezi platností antecedentu a succedentu. Síla ekvivalence je nízká.

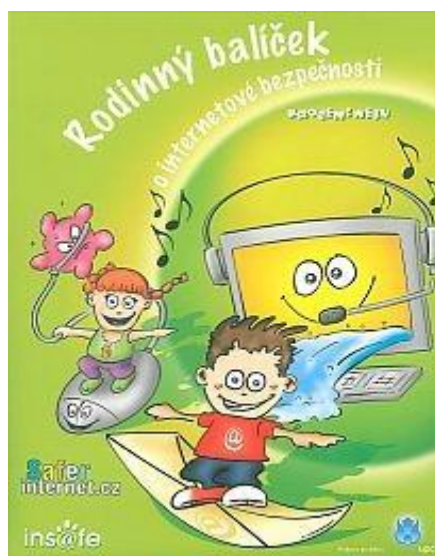
PŘÍLOHA P 5:

*Tabulka 4 Využívání volného času podle věkových kategorií (Velká Británie), květen 1995
(v hodinách za týden)*

	16-24 let	25-34	35-44	45-59	60 a více	všichni nad 16
Televize a rádio	14	15	13	17	26	19
Návštěva přátel	7	5	4	4	4	5
Četba	1	1	2	3	6	3
Rozhovory a telefonování	3	3	3	4	4	3
Koníčky, hry a počítače	2	2	1	3	3	2
Procházky	2	2	1	2	3	2
Lenošení (i v nemoci)	1	1	1	2	2	2
Sport	3	1	1	1	1	1
Náboženská shromáždění, politické a jiné schůze	-	1	1	-	1	1
Koncerty, divadlo, kino, sledování sportovních zápasů	1	1	-	-	-	-
Jiné	1	-	-	-	-	-
Veškerý volný čas	40	37	33	40	52	42

Zdroj: Social Trends (In Giddens 1999)

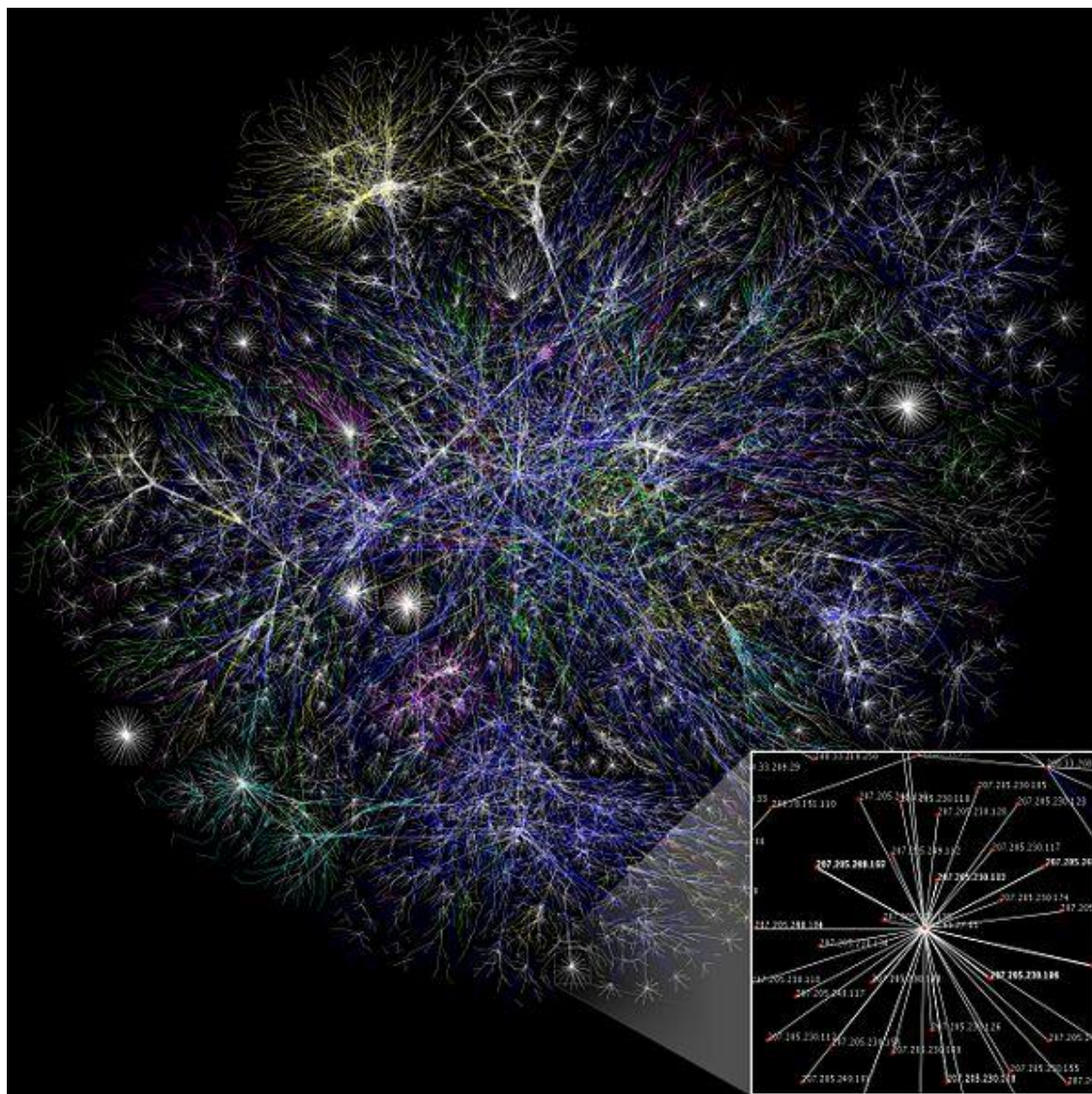
Obrázek 1 Balíček internetové bezpečnosti

Zdroj: <http://www.saferinternet.cz/ke-stazeni-/588-3>

PŘÍLOHA P 6:

Obrázek 2 Svět sítí - vizualizace různých tras přes část internetu

Zdroj: <http://janepporter.wordpress.com/2008/07/31/who-controls-the-internet-and-why-we-should-probably-care-about-the-answer/>